

KVLO

www.kvlo.nl

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING

LICHAMELIJKE OPVOEDING

9

Jaargang 96

22 aug 2008

TOPIC LECTORATEN

NOTULEN VOORJAARSVERGADERING

START MASTEROPLEIDING

UITSLAG LEZERSENQUÊTE

KVLO

Het hoofdbestuur van de Koninklijke Vereniging voor Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) zoekt wegens vertrek van de huidige functionaris een:

STAFMEDEWERKER (M/V) RECHTSPOSITIE; 0,8-1,0 FTE

De KVLO is een onderwijsvakbond en vakinhoudelijke vereniging en heeft 9000 leden.

De afdeling rechtspositie houdt zich bezig met het behartigen van de individuele rechtspositie en de collectieve belangen van de KVLO leden, waaronder de arbeidsomstandigheden en de beroepsrisico's van docenten LO. De afdeling ondersteunt de medezeggenschap op scholen en staat leden bij met informatie en voorlichting op het gebied van veiligheid en aansprakelijkheid, bevoegdheden en verlof, etc. De nieuwe stafmedewerker moet breed inzetbaar zijn binnen de afdeling juridische zaken en affiniteit hebben met (bewegings)onderwijs. Er vindt regelmatig afstemming plaats van beleid op arbeidsvoorwaarden en op onderwijskundige zaken.

De functie:

- het behartigen van de rechtspositionele belangen van individuele leden van de KVLO door middel van het verstrekken van informatie en het geven van juridische adviezen
- het bemiddelen en het voeren van onderhandelingen met bevoegde gezagsorganen
- het verlenen van individuele rechtsbijstand inclusief het voeren van gerechtelijke procedures
- het bemensen van de helpdesk functie voor KVLO leden
- het verzorgen van publicaties en het geven van voorlichting over juridisch relevante zaken.

Uw profiel:

- afgeronde studie Nederlands Recht, ten minste op HBO niveau
- kennis van het arbeids-, sociaal zekerheids- en het bestuursrecht strekt tot aanbeveling
- goede communicatieve vaardigheden
- zelfstandig kunnen werken
- collegiaal kunnen samenwerken.

Wij bieden:

- een verantwoordelijke en afwisselende functie met ruimte voor eigen initiatieven en persoonlijke groei
- een aantrekkelijke werkomgeving op het verenigingsbureau in Zeist
- salarisindicatie: afhankelijk van opleiding en ervaring; minimaal BBRA 10
- een goede regeling voor reiskosten en onkosten.
- aanstellingsmogelijkheid op basis van een vrijstelling van school heeft de voorkeur.

De werkzaamheden vinden plaats binnen het algemene KVLO beleid.

Zie: www.kvlo.nl

Inlichtingen over de functie en over de KVLO zijn te verkrijgen bij de secretaris m.w. drs. B. Zandstra, of bij m.w. mr. S. Roelofsen. Telefoon: 030 692 0847.

Geïnteresseerden worden uitgenodigd voor 7 september een brief met CV te sturen aan: Secretaris KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist.

TOP

EN VE

PRAK

RUBRI

INHOUD

TOPIC

TOPIC LECTORATEN

In 2001 is een start gemaakt met de grootschalige introductie van lectoraten in het hbo. Anno 2008 zijn er ruim 300 lectoraten. De beginjaren waren echte pioniersjaren. Lectors hebben vaak zelf moeten uitvinden hoe zij invulling konden geven aan hun opdracht. Die omvat: praktijkgericht onderzoek, professionalisering van opleidingsdocenten, innovatie en kenniscirculatie met de beroepspraktijk, versterken van de externe netwerken van de hogeschool en een bijdrage leveren aan onderwijsontwikkeling in het hbo.

Op weg naar het tweede decennium zijn de lectoraten en het praktijkgericht onderzoek volop in ontwikkeling: onderzoeksprogramma's worden aangescherpt en uitgebreid, netwerken met de professionele omgeving worden verbreed en verankerd en dwarsverbanden met het onderwijs verkend en gelegd. Het onderzoek verwerft zich een vaste plaats binnen de hogeschool en de verbindingen worden steeds explicieter, zowel tussen lectoren onderling als met de beroepspraktijk en het opleidingsonderwijs. De vier (vooral) aan 'academies voor lichamelijke opvoeding' gekoppelde lectoraten laten in dit nummer 'van zich lezen'.

0 6 | KANSEN VOOR KINDEREN IN AMSTERDAM-WEST / *Mirka Janssen en Huub Toussaint*

1 0 | LECTORAAT SPORTWETENSCHAP: WAAR WETENSCHAP PRAKTIJK ONTMOET / *Koen Lemmink*

1 4 | FYSIEKE ACTIVITEIT EN GEZONDHEID: HET LECTORAAT VAN FONTYS SPORTHOGESCHOOL / *Lars Borghouts*

1 6 | HET LECTORAAT BEWEGEN EN GEDRAGSBEÏNVLOEDING VAN DE HOGESCHOOL WINDESHEIM / *Harry Stegeman, Ruud Bosscher en Johan Steenbergen*

EN VERDER

2 9 | Tevreden maar kritisch, de resultaten van de lezersenquête / *Paul van der Meer*

4 0 | Opleiding Master of Sports gaat van start / *Pieter Cornelissen*

PRAKTIJK

2 2 | Rugby / *Thomas van Bezouw*

2 7 | Een lessenreeks acrogym in het onderwijs (4) / *Tjalling van den Berg*

RUBRIEKEN

05 | Eerste pagina

19 | Boeken

20 | De IRP-praktijk

31 | Afdelingen/Agenda

32 | Van het hoofdbestuur: Notulen voorjaarsvergadering

36 | Van het hoofdbestuur: KVLO vergadert met een ruisende zee op de achtergrond

42 | Serie: Van Mannenkracht tot vrouwenpracht (4)

43 | Scholing

44 | Registratie

46 | Laatste pagina

FOTO OMSLAG: MICKY LUNINGE

FOTO OMSLAG PRAKTIJKKATERN: ANITA RIEMERSMA

centrum voor
NASCHOLING
AMSTERDAM

verder met onderwijs

Leerlingbegeleiding en schooldecaanaat

Post-HBO registeropleiding

Begeleider in het onderwijs

- Thematische introducties (6 dagdelen)
- Basisjaar post-HBO registeropleiding (20 dagen), start oktober 2008
- Specialisatiejaar met uitstroomprofielen (22 dagen), start september 2008

Nieuw:

- 1-jarige opleiding zorgcoördinator (22 dagen), start september 2008
Voor zorgcoördinatoren in PO, VO en MBO.
Verplichte intake.

Tevens beschikbaar:

- Opleiding pedagogische conciërge (6 dagdelen)
- Intensieve trainingen (6 dagdelen)
- Maatwerk

Geïnteresseerd? Vraag voor meer informatie:

Rochelle Kenswiel • 020 525 1315 • rochelle@cna.uva.nl

WWW.CENTRUMVOORNASCHOLING.NL

UvA HvA

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen
Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

**Collectief
ziektekosten**
vanaf € 90,80 per maand;
bereken zelf uw premie, ga naar:
www.KVLOverzekerings.nl

Contactpersonen: Willem Broertjes & Eveline Balk
wbroertjes@elswoutgroep.nl & ebalk@elswoutgroep.nl

Elswout
Zijlweg 314
2015 CP Haarlem
Postbus 2121
2002 CC Haarlem

Telefoon 023 - 751 00 00
Fax 023 - 751 00 01
E-mail info@elswoutgroep.nl
Internet www.elswoutgroep.nl
K.v.K. nr. 34170831

Collectiviteits-
nummer: 33024
Collectiviteits-
naam: kvlo

**KVLO
pakket
polis** [• auto • woonhuis
• aansprakelijkheid
• caravan • doorlopende
reis • etc, etc. • met
hoge kortingen
voor KVLO-leden]

COLOFON

Redactie:
Hans Dijkhoff (hoofdredacteur)
Maarten Massink (praktijkredacteur)
Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster)
Redactieraad:
Harry Stegeman (vz), Hilde Bax, Marianne van Bussel, Bert Boetes, Lars Borghouts, Danny van Dijk, Ernst Hart, Mark Jan Mulder, Chris Mooij, Eric Pardon, Jorg Radstake.
Redactieadres: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl
Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-)
Losse nummers € 3,- (excl. verzendkosten)
Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com
www.bureauvanvliet.com
Verschijningsdata 2008:
18 jan., 8 feb., 29 feb., 28 maart, 25 april, 16 mei, 13 juni, 4 juli, 22 aug., 12 sep., 3 okt., 24 okt., 14 nov., 5 dec.
Druk:
Drukkerij Giethoorn Ten Brink, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 052 285 5111.
Vormgeving:
FIZZ new media solutions, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 052 224 6162.
DTP: Drukkerij Giethoorn Ten Brink. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en foto-graaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben.
Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.
Dagelijks bestuur KVLO: G. van Driel, voorzitter mw. drs. B. Zandstra, secretaris mw. M. G. van Bussel, penning-meester H.K. Evers e-mail: bestuur@kvlo.nl
Secretariaat Thomas Groepering: Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 041 633 3022, e-mail: fred.huijboom@wxs.nl
Ledenadministratie: abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. fax: 030 691 2810 e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: www.kvlo.nl
Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. Contributie KVLO: zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie
ISSN-nummer: 0024-2810
Telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847.
Bezoekadres: Zinzendorlaan 9.
De afdeling rechtspositie is dagelijks bereikbaar van 12.30 tot 16.30 uur 030 693 7678 e-mail: irp@kvlo.nl

DE OLYMPISCHE DROOM

Eén droom, één wereld.

Dit is het motto van de 26e Olympische Spelen die op 8 augustus 2008, in Beijing, zijn geopend en die rond het verschijnen van dit nummer alweer bijna afgelopen zullen zijn.

Velen zullen in deze weken de verrichtingen van de 11.000 deelnemende sporters via de televisie hebben gevolgd. Om zo getuige te zijn geweest van fascinerende en bijna bovenmenselijke bewegingsperfectie, van wedstrijd en spanning resulterend in winst of verlies. En met die winst en verlies vallen dromen in duigen of worden nieuwe dromen geboren.

Op dit moment van schrijven is de eerste gouden medaille voor Nederland binnen. En hopelijk volgen er meer!

De Olympische Spelen zijn uitgegroeid tot een evenement van wereldformaat, de 204 deelnemende landen omspannen het grootste deel van de bewoonde wereld. En via de moderne media kunnen de gebeurtenissen in China gevolgd worden tot in de verste uithoeken van de wereld. Gezien de omvang en het grote belang dat gehecht wordt aan deze Spelen is het niet verwonderlijk dat er ook allerlei bedoelde en niet bedoelde bijeffecten voor het voetlicht worden gebracht.

Het sportevenement is nauw verstrengeld met politieke en economische belangen. Zo heeft onze eigen Minister President van de gelegenheid gebruik gemaakt om bij de Chinese machthebbers de zorg van onze regering onder de aandacht te brengen over de beperkte persvrijheid en de behandeling van minderheidsgroepen in China. En voorafgaand aan de spelen zijn acties gevoerd om sporters te weerhouden deel te nemen aan de spelen.

In een artikel in Trouw zegt Maarten van Bottenburg, hoogleraar sportontwikkeling:

‘Olympische spelen zijn een sportieve wapenwedloop met de meeste prijzen voor de hoogste bidder. Medailles zijn in zekere zin te koop’.

In een door van Bottenburg ontwikkeld model voor het meten van het topsportklimaat blijkt Nederland het niet slecht te doen, maar gezien het inwoneraantal en het niveau van investeringen, zullen wij voorlopig niet bij de top kunnen horen. Een opmerkelijk zwakke pijler onder het topsportklimaat in Nederland noemt van Bottenburg de ‘zwaar verwaarloosde’ plek van lichamelijke opvoeding in het onderwijs, waardoor talentherkenning en -ontwikkeling achter blijft. Hier valt dus nog wat te investeren!

Stroken deze ontwikkelingen nu met de ‘Olympische Beweging’, zoals die bedoeld was door de oprichter van de moderne Olympische Spelen, baron Pierre de Coubertin (1896 in Athene)?

Aanvankelijk was De Coubertin vooral geïnteresseerd in de verbreiding van het idee en belang van ‘exercices physiques’. Stokvis en van Hilvoorde schrijven hierover: ‘Ook bij de Coubertin is de spanning aanwezig tussen enerzijds het propageren van sport in dienst van het gezonde volk, de ideologie van sport voor allen, en anderzijds de ontwikkeling van een internationaal platform voor de elitesport’. In dit opzicht is er weinig veranderd en duurt de spanning voort.

Ongetwijfeld zullen velen aangesproken worden door de tot de verbeelding sprekende sportprestaties. Maar om de stap tot actief bewegen en sporten zelf te zetten is in de meeste gevallen meer nodig dan dat. Sterker nog, het vele kijken naar de spelen leidt vooral tot inactiviteit.

Laten we ons best doen om via een nieuw schooljaar met goed bewegingsonderwijs die actieve deelname voor alle leerlingen binnen bereik te brengen.

Dat is winst voor velen!

Het hoofdbestuur wenst NOC*NSF succes met deze Spelen.

EERSTE PAGINA
DOOR GERT VAN DRIEL

T

KANSSEN VOOR KINDEREN IN AMSTERDAM-WEST

In het kader van dit topic vindt u bijdragen van de lectoren op de verschillende ALO's. Dit artikel, afkomstig van het Lectoraat Bewegingswetenschappen verbonden aan de ALO in Amsterdam, schetst een onderzoek in de Westelijke Tuinsteden in Amsterdam. Hierin zijn de werkomstandigheden van de vakleerkrachten in kaart gebracht. Is het wel mogelijk een goede bijdrage te leveren aan het ontwikkelen van gezond beweeggedrag bij de kinderen?

Door: Mirka Janssen en Huub Toussaint

'Gym is een belangrijk vak,' zei de directeur bij haar aanstelling. Met veel plezier en elan wierp Anja zich op haar vak. Maar als snel doofde haar enthousiasme. Ze kreeg briefjes van ouders: 'Jantje hoeft niet te gymmen omdat hij dit weekend al genoeg gesport heeft'. Functioneringsgesprekken bleven uit. Op aandringen van Anja was er uiteindelijk een gesprek. Maar dat ging meer over de notulen die ze gemaakt had tijdens de bouwvergadering dan over haar werk als vakleerkracht. Ze mocht nog wel wat ballen bijbestellen, maar geld om die gammele kast te vervangen was er echt niet. Een dag lesgeven werd vermoeiend, het was eigenlijk steeds de ene groep laten aankleden terwijl de volgende groep alweer binnen stroomde. Achter elkaar door opletten. Achter elkaar door de herrie. De fut om trouw elke les voor te bereiden was er een beetje uit.

Nu, zo'n zes jaar op deze school, gelooft ze het allemaal wel. Ze is er van overtuigd dat het er eigenlijk niet zo toe doet wat ze doet. Dus doet ze het op haar eigen manier. Niet

dat ze de kantjes er van afloopt, maar een leerlingvolgsysteem hanteren is veel werk. Een vakwerkplan bijhouden is er niet meer bij en voor wie zou ze dat doen? Het eist te veel discipline om een lesvoorbereiding uit te werken op basis van een bijgehouden vakwerkplan als niemand maar dan ook niemand er naar vraagt of in de les komt kijken hoe dit belangrijke onderdeel van de ontwikkeling van kinderen in school gestalte gegeven wordt.

INLEIDING

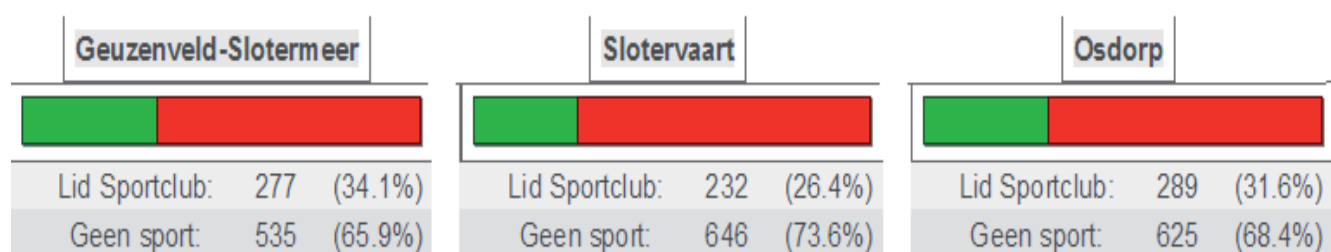
Kan het bewegingsonderwijs een bijdrage leveren aan de gezonde ontwikkeling van beweeggedrag van kinderen? Aanleiding voor deze vraag was een oproep van Luc de Vries, directeur van het openbaar schoolbestuur Stichting Westelijke Tuinsteden (STWT) in Amsterdam. Voor hem zijn de cijfers over het beweeggedrag en de gezondheid van kinderen een bevestiging dat kinderen onvoldoende bewegen. De STWT is

Tabel 2

Positie in de school		
		
Directie	Interesse Komt kijken Functioneringsgesprek	80% 47% 67%
Groepsdocent	In les Goed contact Vakdocent geeft kleuters les	47% 87% 40%
Rol in zorgsysteem	Contact schoolarts	13%
	Via IB-er / groepsdocent	27%

Tabel 1

Accommodatie en materiaal	
	
Zaal	67%
Akoestiek	40%
Schoonmaak	27%
Materiaal klein-groot	93%-87%

Tabel 3

Jippie	Jump-in	Toernooien	Extra stimulering
73%	53%	87%	81%

Figuur 1: Aantal kinderen lid van een sportvereniging in de stadsdelen Geuzenveld-Slotermeer, Slotervaart en Osdorp.
Gegevens: Jump-in. Samen met tabel 3: percentage vakdocenten dat aan een project meedoet

er van overtuigd dat projecten gericht op het bevorderen van gezondheid voor kinderen het best uitgezet kunnen worden op de scholen, mits er een open oog is voor gedragsbeïnvloedende factoren die samenhangen met de buurt en het gezin. Vroegtijdige signalering van beweegproblemen is dan mogelijk, zodat kinderen doorverwezen kunnen worden voor een behandeling. Daarnaast zouden kinderen op school, in de buurt en met het gezin het plezier van bewegen moeten ervaren, waardoor een positieve attitude ten aanzien van bewegen ontstaat.

De STWT heeft een convenant gesloten met de HvA-domeinen Maatschappij en Recht en Beweging, Sport en Voeding waaronder de ALO valt. Het convenant beoogt kansen voor kinderen te bevorderen, met als slogan 'Kinderen Eerst'. Projecten, die dit doel ondersteunen, worden van meet af aan zodanig in elkaar gezet dat de werkelijk uitgevoerde interventie én het daarmee bereikte effect gemeten worden. De vakdocenten zijn de spil in projecten die gericht zijn op het bevorderen van motorische ontwikkeling en ontwikkeling van 'gezond beweeggedrag'.

Bij de eerste werkbijeenkomsten met vakleerkrachten en directeuren van de 16 bij de STWT-scholen bleek er een zekere weerstand tegen 'weer een prachtig plan'. De vakdocenten voelden zich al overladen met de vele projecten die op hun bordje terecht komen.

Om te kunnen analyseren waar het gevoel van overvraging door ontstaan is, is het lectoraat begin 2008 in de gymzalen van de STWT gaan kijken hoe de praktijk van alle dag er nu werkelijk uitziet.

EERDER ONDERZOEK

In 1996 kwam de Inspectie van het onderwijs al met verbeterpunten voor het bewegingsonderwijs op de basisschool: het aanbod kwam noch in de beschrijving van schooldocumenten, noch in de praktijk in voldoende mate overeen met de wettelijke eisen. Het Cito concludeerde in datzelfde jaar dat het aantal leerlingen dat aan de standaard 'voldoende' voldeed, een kwart lager was dan mocht worden verwacht.

Recent onderzoek van Timmers (2007) doet vermoeden dat het professioneel handelen van de vakdocent niet altijd op het niveau is dat past bij het gegeven dat bewegingsonderwijs een leervak is. Dat vereist namelijk een helder leerdoel, dito plan van aanpak, documentatie van lessen en vaststelling van door leerlingen bereikte leerresultaten.

METHODE VAN ONDERZOEK

Onze analyse is gericht op de inrichting van de omgeving van de vakdocent en op zijn professioneel handelen. Deze twee randvoorwaarden zijn van belang om een leervak als bewegingsonderwijs professioneel gestalte te kunnen geven. De analyse is uitgevoerd bij 16 openbare basisscholen in Amsterdam-West. De cijfers gelden dus specifiek voor dit gebied. Bij de analyse van de 'omgeving' is een inventarisatie gemaakt van de accommodatie en het beschikbare lesmateriaal, de positie van de vakdocent in de school en de samenwerking met de buurt. De professionaliteit van de vakdocent is in de scan meegenomen door te kijken naar het planmatig handelen, het documenteren van gegeven lessen en het evalueren van leereffecten, de mogelijkheid extra zorg zoals MRT aan kinderen te bieden en ten slotte de mate waarin de vakleerkracht up-to date blijft door het (kunnen) volgen van bijscholingen.

ANALYSE RESULTATEN OMGEVING

Accommodatie en materiaal

33% van de vakdocenten heeft een goed ingerichte gymzaal, waar alle elementen van het bewegingsonderwijs kunnen worden beoefend. 67% van de vakdocenten geeft les in een zaal waar niet alle kerndoelen bereikt kunnen worden. Daarvan is 27% meer dan 50 jaar oud, met een harde vloer en laat de hygiëne in douche- en kleedruimtes te wensen over. De inrichting van deze zalen is conform de richtlijnen die teruggaan op die van 1920. In de nieuwe gymzalen (40%) is bij het ontwerp geen rekening gehouden met de praktijk; de wanden dempen het geluid te weinig, de ventilatie is te krap bemeten en de indeling van de zalen perkt het gebruik te veel in. Bij 60% van de zalen is de akoestiek slecht. De meeste vak-

Lekker ravotten

docenten geven aan dat ze na een dag les geven vooral vermoeid zijn van het geluid. Er zijn zelfs twee vakdocenten met gehoorproblemen.

De schoonmaak van zaal en kleedruimtes wordt op dit moment bij 73% van de zalen zeer slecht tot redelijk gedaan. Er wordt in alle zalen niet nat, niet boven 1.50m en niet in de berging schoongemaakt.

Het klein en groot materiaal is bij de meeste zalen voldoende en in voldoende variatie aanwezig. Vakdocenten kunnen klein materiaal bestellen via de directie, maar weten niet welk budget ze daarvoor hebben. Daarnaast is er geen goede organisatie gericht op het beheer van het materiaal. Partijen

Professioneel handelen		
		
Planmatig handelen	Vakwerkplan	20%
Documenteren en evalueren	LVS	32%
Extra zorg	MRT-les	40%
Up-to-date blijven	Bijscholing	80%
	Contact vakdocenten	67%

Tabel 4

die naschoolse activiteiten verzorgen, maken gebruik van het materiaal van de school en gaan daar slordig mee om, of laten het verdwijnen. Er gaan weken overheen voordat nieuw besteld materiaal binnen is.

Positie vakdocent in de school

In veel van de schoolgidsen staat dat de school sport en bewegen belangrijk vindt. 80% van de vakdocenten gaf aan dat hun directie geïnteresseerd is in het vak. Van die geïnte-

resseerde directeuren komt 47% af en toe in de les kijken. Een aantal vakdocenten heeft nog nooit een functioneringsgesprek of voortgangsgesprek gehad. 67% van de vakdocenten heeft wel jaarlijks een gesprek, maar een groot deel daarvan geeft aan dat dit gesprek inhoudelijk geen toegevoegde waarde heeft, omdat de directie niet genoeg vakkennis heeft van het bewegingsonderwijs.

De groepsdocenten brengen veelal hun groep naar de gymzaal, waar de vakdocent achter elkaar de groepen lesgeeft. Voor een goed overleg, is het een meerwaarde als de groepsdocent in de les bewegingsonderwijs aanwezig is. 53% van de groepsdocenten gebruikt het lesuur echter vooral als pauzeuur. Toch geeft 87% van de vakdocenten aan dat ze wel goed contact met de groepsdocenten hebben voor en na de les.

Het bewegingsonderwijs van de kleuters wordt in het algemeen door groepsdocenten verzorgd. Een groot deel van de vakdocenten is van mening dat de motorische ontwikkeling op kleuter leeftijd eigenlijk onder professioneel toezicht zou moeten staan. Slechts 40% van de vakdocenten geeft deze lessen aan kleuters of heeft een rol in de coördinatie hiervan.

Op elke school is een zorgsysteem aanwezig om kinderen met (leer)problemen te kunnen signaleren en door te verwijzen.

De vakdocenten hebben een expertise op het gebied van motorische ontwikkeling, maar worden niet ingezet bij overleg met de schoolarts om kinderen met problematiek zoals overgewicht of een achterstand in de ontwikkeling van de motoriek door te verwijzen. Op 27% van de scholen gaat dit contact via de groepsdocent en/of IB-er.

Uit deze gegevens blijkt dat de positie van de vakdocent nogal geïsoleerd is: zij werkt vaak op een eilandje (haar gymzaal) en is te weinig betrokken bij de rest van de school.

Samenwerking in de buurt

Uit onderzoek van Jump-in (2008) blijkt dat in de Westelijke Tuinsteden maar zo'n 30% van de kinderen bij een sportvereniging is aangesloten (waar dat percentage in andere wijken (veel) hoger ligt). Dit is een schokkend laag percentage, omdat alle vakdocenten meedoen aan verschillende sportprojecten, gericht op het doorstromen van leerlingen naar een sportvereniging. Vakdocenten zijn daar veel mee tijd kwijt. Uit de cijfers blijkt echter dat de extra tijd die vakdocenten in projecten stoppen op dit moment weinig effect sorteert.

ANALYSE RESULTATEN PROFESSIONALITEIT

Alle STWT-vakdocenten vinden dat gym een leervak is waarin korte en lange termijndoelen worden nagestreefd. Bij de te realiseren doelen worden genoemd de motorische ontwikkeling, het ontwikkelen van gezondheid en gezond (beweeg- en eet-) gedrag en het ontwikkelen van sociale vaardigheden zoals het leren omgaan met elkaar, met regels en met winst en verlies.

Een element dat de kwaliteit van een leervak ondersteunt is het werken met een vakwerkplan, waarbij planmatig naar gestelde doelen wordt toegewerkt. 20% van de vakdocenten heeft een vakwerkplan geschreven. Van de andere vakdocen-

ten geeft 40% aan te werken met een methode zoals van Van Gelder of Chris Mooij en 27% zegt ervoor te zorgen dat alle thema's aan bod komen.

Het documenteren en evalueren van gegeven lessen biedt de vakdocent de mogelijkheid om terug te kijken en op basis van die ervaring een verbetering voor een volgende keer te ontwikkelen. Daarnaast kan door het gebruik van een leerlingvolgsysteem de motorische ontwikkeling van kinderen bijgehouden worden, zodat aanpak en effect op elkaar afgestemd kunnen worden. Echter, slechts 32% van de vakdocenten gebruikt een leerlingvolgsysteem voor alle kinderen, 13% gebruikt een leerlingvolgsysteem voor MRT-kinderen, 13% schrijft af en toe wat op in een map, terwijl 42% van de vakdocenten niet documenteert noch evalueert.

Als extra zorg op motorisch gebied worden op 47% van de scholen kinderen getest om in aanmerking te komen voor MRT-les en op 40% van de scholen kunnen kinderen met motorische problemen MRT-les krijgen van de vakdocent. Op de andere scholen is er geen MRT-les mogelijk, omdat vakdocenten daar niet in geschoold zijn, of omdat er geen ruimte in het rooster is. Op de scholen waar kinderen MRT-les krijgen, kunnen niet alle kinderen bediend worden in verband met het rooster. Om up-to-date geschoold te blijven in je vak, is het noodzakelijk om bijscholing te volgen en vakinhoudelijk overleg met vakcollega's te voeren. 80% van de vakdocenten geeft aan wel één of meerdere bijscholing te volgen, 27% daarvan volgt een grote cursus, zoals een MRT-cursus. 67% van de vakdocenten heeft wel eens overleg met andere vakdocenten, maar op dit moment is dat met name om een sportdag te organiseren (33%) of om problemen rondom het Jump-in project te bespreken (40%).

Op het gebied van de stimulering van de professionaliteit van de vakdocent zijn dus nog slagen te maken. De meeste vakdo-

Knap hoor!

FOTO ANITA RIEMERSMA

centen geven aan dat ze wel willen werken met bijvoorbeeld een vakwerkplan en een leerlingvolgsysteem, maar dat ze er geen tijd voor hebben, omdat de tijd in het organiseren van de projecten gaat zitten. Daarnaast geven vakdocenten ook aan dat ze zich niet altijd geheel gewaardeerd voelen door de directie en collega's van de school.

SAMENVATTING EN CONCLUSIE

Goed professioneel bewegingsonderwijs is afhankelijk van enerzijds een goede organisatie van de omgeving van de vakdocent, zoals de accommodatie en de positie van de vakleerkracht in de school en anderzijds het professioneel handelen/de professionele attitude. Uit deze analyse blijkt dat deze randvoorwaarden niet in voldoende mate aanwezig zijn. Door de gebrekkige organisatie rondom het vak bewegingsonderwijs komt een integrale aanpak van problemen op motorisch en gezondheidsgebied nauwelijks van de grond. Wanneer deze randvoorwaarden gecreëerd worden, kan de vakdocent, met veel enthousiasme, niet alleen de kinderen continu het plezier van bewegen laten ervaren, maar ook constructief aan hun motorische ontwikkeling werken. Daarnaast kan de vakdocent bewegingsproblemen bij kinderen beter herkennen door het bijhouden van een leerlingvolgsysteem.

NU VERDER...

De resultaten van het onderzoek vormen de basis voor een verbeterplan dat in samenspraak met vakdocenten en directeuren voor de STWT opgesteld is. Het doel van dit werkplan is om de randvoorwaarden te scheppen om het bewegingsonderwijs meer professioneel vorm te geven en daarmee meer kansen voor kinderen te creëren. De vakdocenten hebben zich verenigd in een platform en zullen praktische problemen en vernieuwingen met elkaar bespreken en aanpakken. De STWT zal in samenwerking met de directeuren en de ALO werken aan de verbetering van randvoorwaarden zoals hygiëne, akoestiek, functioneringsgesprekken, intervisie en ondersteuning van de ontwikkeling van een gebruiksvriendelijke methode voor het bijhouden van een leerlingvolgsysteem. Het lectoraat zal zich bezighouden met de effectmetingen van integrale projecten op school, in de buurt en het gezin, gericht op beweging en voeding.

Literatuur

Jump-in (2008). Testresultaten. Gemeente Amsterdam GGD/Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling JUMP-in, op: <http://www.website.jumpin.nl>.
Timmers, E. (2007). Wat gebeurt er in het bewegingsonderwijs? In: Stegeman, H. (red.) (2008). *Naar beter bewegingsonderwijs. Over de kwaliteit van sport en bewegen op school*. Den Bosch: Mulier Instituut/Nieuwegein: Arko Sports Media.

Correspondentie: m.janssen@hva.nl en
h.toussaint@hva.nl

T

LECTORAAT SPORTWETENSCHAP: WAAR WETENSCHAP PRAKTIJK ONTMOET

Eén van de aanbevelingen van de commissie die vijf jaar geleden alle ALO's heeft gevisiteerd was dat er meer aandacht moest worden besteed aan onderzoek. Zo kwamen er uiteindelijk lectoren op de ALO's. In dit artikel wordt duidelijk gemaakt wat het praktijkgerichte wetenschappelijk onderzoek inhoudt en de plaats die het inneemt in Groningen. **Door: Koen Lemmink**

WAT IS HET DOEL VAN HET LECTORAAT?

Centraal uitgangspunt van het lectoraat is kenniscirculatie, het verzamelen, ontwikkelen en delen van kennis over sport, bewegen en gezondheid door middel van praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Door de focus op onderwijs de afgelopen decennia ontbreekt een onderzoekscultuur. Dit maakt het noodzakelijk om onderzoeksexpertise te ontwikkelen bij zowel docenten als studenten. Deze ontwikkeling is de sleutel voor de onlangs geformuleerde kernwaarden van deze opleiding namelijk: kwaliteit en innovatie, niet alleen van de opleiding maar ook van de beroepspraktijk. Een kritische, onderzoekende houding ten aanzien van vele maatschappelijke ontwikkelingen, waarbij sport en bewegen vaak als een soort wonderolie wordt beschouwd, is essentieel om onze kennis te vergroten. Anders geformuleerd: er moet een verschuiving plaatsvinden van *experience based* naar *evidence based* handelen.

WAT IS PRAKTIJKGERICHT WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK?

Praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek is het doen van onderzoek voor de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van oplossingen voor praktijkvragen die bestaan bij individuen, groepen of organi-

saties buiten de wetenschap. Vertaald naar het lectoraat sportwetenschap zijn dit dus vragen in de beroepspraktijk van de sport, zoals bij sportcoaches, leraren lichamelijke opvoeding, fitnessstrainers, gezondheidsprofessionals en sportmanagers.

Enerzijds onderscheidt dit type onderzoek zich van praktijkgericht onderzoek doordat wetenschappelijke regels worden gehanteerd, zoals het gebruik maken en ontwikkelen van theorie, in de wetenschap omschreven als een samenhangend stelsel van uitspraken waarmee empirische wetmatigheden beschreven, verklaard en voorspeld kunnen worden. Bij praktijkgericht onderzoek, een meer alledaags onderzoekend handelen, worden wetenschappelijke regels niet of nauwelijks gehanteerd omdat dit type onderzoek gericht is op het snel kunnen nemen van beslissingen in specifieke praktijksituaties. Anderzijds onderscheidt praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek zich van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek doordat het niet primair gericht is op kennisvermeerdering voor het oplossen van kennisproblemen maar gericht is op kennisvermeerdering voor het oplossen van vragen uit de beroepspraktijk.

De grenzen tussen deze typen onderzoek zijn niet scherp, maar vloeiend. Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek zonder maatschappelijke relevantie wordt steeds meer een zeldzaamheid en praktijkgericht onderzoek zonder wetenschappelijke regels kan nuttige informatie opleveren voor het concreet maken van een praktijkprobleem waardoor het onderdeel kan uitmaken van een cyclus voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Uitgangspunt voor het lectoraat is dat het doel van het uit te voeren onderzoek gericht moet zijn op het geven van antwoorden op vragen uit de beroeps-

praktijk van de sport én dat rekening moet worden gehouden met de wetenschappelijke regels, m.a.w. het gaat dus óók om het gebruik maken en ontwikkelen van theorieën over sport en bewegen. Daardoor is de ontwikkelde kennis ook te generaliseren naar andere praktijkproblemen, zo ontstaat structureel kenniscirculatie.

KUNNEN WE HET HELE DOMEIN BEDIENEN?

Kunnen we dan door middel van onderzoek het hele domein van sport, bewegen en gezondheid bedienen?

In principe wel, maar afgezien van praktische en financiële haalbaarheid moeten kansrijke onderzoeksthema's in mijn opvatting aan drie randvoorwaarden voldoen. Ten eerste zouden thema's moeten aansluiten bij vragen die in de beroepspraktijk van de sport actueel zijn. De interactie met de beroepspraktijk moet worden versterkt om de mogelijkheden voor kenniscirculatie te vergroten. Het bestaande netwerk met bedrijven, dat vanuit sportmanagement de laatste jaren tot stand is gekomen, biedt hiervoor een goede basis. Ook de communicatie met de wereld van de lichamelijke opvoeding, de overheidsorganisaties in de sport en de sportverenigingen zou steviger moeten worden verankerd.

Ten tweede moeten thema's inhoudelijk worden gedragen en aansluiten op de expertise, behoeftes en nieuwsgierigheid van de docenten binnen ons Instituut.

Ten derde zou op deze thema's een directe samenwerking tot stand moeten worden gebracht met gespecialiseerde kennisinstellingen, zoals universiteiten, universitair medische centra of landelijke onderzoekorganisaties, zoals TNO en het RIVM.

Door het ontwikkelen van thema's die aan deze voorwaarden voldoen creëren we een structuur, waarbij het lectoraat sportwetenschap als intermediair fungeert tussen de beroepspraktijk en gespecialiseerde kennisinstellingen. Daarmee wordt een structurele verankering van onderzoek binnen ons Instituut gewaarborgd.

Ook binnen de Hanzehogeschool moet een sterkere kenniscirculatie ontstaan. Het lectoraat sportwetenschap maakt onderdeel uit van het kenniscentrum CaRES waarin wordt samengewerkt met de lectoraten transparante zorgverlening, rehabilitatie, integraal jeugdbeleid en verpleegkundige positionering en innovatie. De missie van dit kenniscentrum, het ontwikkelen van multidisciplinaire onderzoeks- en innovatieprojecten op de grensvlakken van de participerende lectoraten, sluit naadloos aan op de visie van het lectoraat sportwetenschap.

Overigens moet worden opgemerkt dat het onderscheid tussen hogeschool en universiteit in Nederland geen gemeengoed is in Europa maar juist een uitzondering. Dit illustreert het belang van internationalisering. We kunnen leren van buitenlandse onderwijsinstellingen voor de sport waar onderzoek vrijwel altijd onderdeel uitmaakt van het curriculum. Anderzijds is het niveau van het sportonderwijs en -onderzoek in Nederland van een dusdanig hoog niveau dat wij buitenlandse onderwijsinstellingen ook wat te bieden hebben. Samenwerking met een select aantal kwalitatief goede buitenlandse onderwijsinstellingen in de sport met uitwisseling van zowel docenten, studenten als onderzoekers is hiervoor een ideaal toekomstscenario.

Onderzoek kleutergedrag

FOTO: ANITA RIEMERSMA

WAT ZIJN KANSRIJKE THEMA'S VOOR HET LECTORAAT?

Kansrijke thema's zijn te clusteren in twee deelgebieden, *sport en gezondheid* en *sport en ontwikkeling*.

Managementvraagstukken in de sport hebben een andere dimensie en zouden idealiter moeten worden gekoppeld aan thema's en projecten in de zojuist beschreven deelgebieden. Vooral thema's binnen het deelgebied sport en gezondheid bieden daarvoor veel aanknopingspunten. Zo spelen managementvraagstukken als haalbaarheid, organisatiestructuur en kwaliteitsbewaking, een belangrijke rol bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van bewegingsinterventies gericht op gezondheid van diverse doelgroepen in verschillende settings. Samenwerking tussen sportmanagers en sportgezondheidsprofessionals in onderzoek kan daarbij zeer vruchtbaar zijn en leiden tot innovatieve kennis. Dit is overigens ook al goed zichtbaar in het huidige curriculum ten aanzien van onderzoek. Binnen het deelgebied sport en ontwikkeling bieden thema's rondom prestatiesport goede mogelijkheden om managementvraagstukken te includeren.

Sport en gezondheid

Het deelgebied sport en gezondheid omvat thema's waarbij het gaat om de wederzijdse relatie tussen sport en gezondheid. Voor dit deelgebied is een versterking van de samenwerking met verschillende afdelingen van het Universitair Medisch Centrum Groningen een logische stap. Thema's binnen dit deelgebied zijn o.a. het stimuleren van een actieve leefstijl bij kinderen, werknemers en ouderen, counselingprogramma's gericht op het bevorderen van gezondheid van mensen met verhoogde risico's op chronische ziekten of aandoeningen, het longitudinaal volgen van kinderen en volwassenen om de relaties tussen bewegen, fitheid en gezondheid te analyseren en het ontwikkelen van preventie- en herstelprogramma met betrekking tot sportblessures. Dit laatste thema zou ook de samenwerking met de in dit gebouw aanwezige fysiotherapiepraktijk kunnen stimuleren. Twee thema's wil ik expliciet toelichten.

Ten eerste sport- en bewegingsprogramma's voor kinderen met overgewicht of om overgewicht te voorkomen, een onderwerp waar heel Nederland mee bezig lijkt te zijn maar waarbij nauwelijks vooruitgang wordt geboekt. Hoe vreemd is het dan niet dat als we dit probleem met zijn allen constateren er tegelijkertijd op steeds meer scholen bewegingsonderwijs wordt geschrapt en minder vaak vakdocenten voor de klas staan. Dat mag de overheid zich aanrekenen ondanks nieuwe initiatieven zoals de combinatiefuncties school en sport? De expertise over bewegings- en voedingsinterventies binnen de hogeschool gekoppeld aan de wetenschappelijke kennis over gedragsverandering bij de Rijksuniversiteit Groningen geeft enorme mogelijkheden om in de schoolsetting vernieuwend te zijn op dit thema. Een Europese aanvraag op dit thema wordt momenteel voorbereid. Nederland vergrijst en het aantal Nederlanders met chronische ziekten of aandoeningen neemt hand over hand toe. Vanuit de wetenschappelijke literatuur weten we dat sport en bewegen een enorme potentie heeft om het ontstaan van

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Onderzoek naar materiaal

diverse ziekten en aandoeningen, zoals hart- en vaatziekten, diabetes en verschillende vormen van kanker, te voorkomen maar ook het verloop ervan in gunstige zin te beïnvloeden. Het ontwikkelen en evalueren van sport- en bewegingsprogramma's voor mensen met een verhoogd risico voor het ontwikkelen van chronische ziekten of aandoening is een kansrijk thema om binnen het lectoraat te ontwikkelen. Het project bewegen op recept, een combinatie van een bewegings- en voedingsprogramma voor mensen met verhoogde gezondheidsrisico's, via huisartspraktijken geïnitieerd, wordt momenteel samen met het lectoraat Transparante Zorgverlening en de afdeling Sportgeneeskunde van het UMCG voorbereid en ondersteund door een ziektekostenverzekeraar. Vanuit de Plint, een prachtige multifunctionele ruimte in de nieuwbouw, zal de counseling worden uitgevoerd.

Sport en ontwikkeling

Het deelgebied sport en ontwikkeling omvat thema's waarbij het gaat om de wederzijdse relaties tussen sport, motorische ontwikkeling en prestaties. Op dit deelgebied ligt intensivering van de samenwerking met het Centrum voor Bewegingswetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen voor de hand. Ik wil drie thema's expliciet toelichten. Een doorlopend thema heeft betrekking op de invloed van sport en bewegingsonderwijs op de motorische ontwikkeling van reguliere schoolkinderen, maar ook van kinderen met een visuele of auditieve beperking. Deze samenwerking tussen Bewegingswetenschappers en docenten van het Instituut voor Sportstudies wordt gecontinueerd en geïntensiveerd. Dit thema kan worden beschouwd als een voorbeeld van hoe het lectoraat als intermediair kan fungeren tussen de beroepspraktijk, dat wil zeggen de scholen en een gespecialiseerde kennisinstelling, de Rijksuniversiteit Groningen. Ontwikkeling van specifieke onderzoeksexpertise binnen het lectoraat zou deze positie als intermediair kunnen versterken. Een tweede thema binnen dit deelgebied betreft didactische aspecten van bewegingsonderwijs en sporttraining. Vanuit het concept 'Teaching Games for Understanding', een didactisch concept dat vrij vertaald *slim leren spelen* nastreeft, bestaat een vruchtbare internationale samenwerking vanuit dit Instituut. De wetenschappelijke onderbouwing van dit

concept en aanverwante concepten is echter nog beperkt maar biedt wel veel perspectief om verder te ontwikkelen. Dit kan niet alleen vruchten afwerpen voor vernieuwingen in het bewegingsonderwijs maar zeker ook in de sport.

Een derde thema betreft het optimaliseren van training- en wedstrijdprestaties met het accent op balteamsporten. Niet alleen omdat ik zelf al jaren onderzoek doe op dit thema en leiding geef aan een aantal promovendi binnen de universiteit, maar ook omdat het landelijke stimuleringsprogramma voor innovaties in de sport, genaamd INNOSPORT, vanuit het Ministerie van Economische Zaken gefinancierd, mogelijkheden biedt om praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek samen met de sport EN met bedrijven op te zetten. Het ontwikkelen van nieuwe methoden om wedstrijden en trainingen te analyseren, uitmondend in innovatieve producten en diensten om sportcoaches te ondersteunen is een mooi voorbeeld van samenwerking in de driehoek kennisinstelling, sport en bedrijven.

De zojuist beschreven thema's zijn niet uitputtend en er zijn mogelijkheden voor nieuwe thema's en projecten mits ze aan de eerder geschetste randvoorwaarden voldoen. Ook de grenzen tussen thema's zijn niet altijd eenduidig. Een mooi voorbeeld hiervan is het Groninger Sport Model, een bewegingsstimuleringsproject om kinderen het liefst elke dag te laten bewegen, zowel binnen als buiten school. Hierbij wordt Instituutsbreed samengewerkt omdat het zowel gaat om bewegingsonderwijs en de motorische ontwikkeling van kinderen maar ook om sportactiviteiten en gezondheidbevordering. In die zin kan dit project worden beschouwd als een voorbeeldproject. Een onderzoek naar de effectiviteit van het Groninger Sport Model wordt momenteel vanuit het lectoraat voorbereid.

WAAR GAAN WE DIT ONDERZOEK UITVOEREN?

Veel onderzoek van het lectoraat zal worden uitgevoerd in de beroepspraktijk van de sport, dus op scholen, in medische centra, in sportgezondheidscentra en bij sportclubs. Daarnaast zal onderzoek worden uitgevoerd in het nieuwe gebouw van het Instituut voor Sportstudies. Deze accommodatie is daarvoor toegerust met moderne meet- en analysefaciliteiten, het 'sports field lab'. Deze faciliteiten hebben betrekking op een trainings- en gezondheidscentrum, een multifunctionele testruimte voor het meten van conditionele eigenschappen, een sporthal, gymzaal en zwembad die voorzien worden van videocamera's en videoanalyse-tools voor bewegingsregistratie en tactische analyses. Bovendien wordt een krachtplaat aangebracht in de gymzaal voor het meten van fysieke belasting van bv. springen, richtingsveranderingen en sprinten. Bij de ontwikkeling zijn diverse bedrijven betrokken die in dit 'sports field lab' producten en diensten zullen gaan ontwikkelen. Ook samenwerking met de school of ICT op het terrein van het ontwikkelen van intelligente sensoren en software voor gebruik in de sportpraktijk maakt hier onderdeel van uit. Er worden verschillende concepten ontwikkeld om het gebruik van deze voorzieningen voor sporters toegankelijk te maken, zoals *meet- en measure stages*, waarbij individuele sporters of sportteams elkaar ontmoeten waarbij het accent specifiek ligt op het 'doormeten' van

sporters en teams op verschillende prestatie-indicatoren. Andere concepten waaraan wordt gewerkt zijn het wetenschappelijk testen van nieuwe sportproducten en diensten voor bedrijven en het beantwoorden van concrete vragen uit de sportpraktijk via internet. Dit soort concepten is bij uitstek geschikt om studenten kennis te laten maken met onderzoek.

WAT GAAN WE IN HET ONDERWIJS MERKEN VAN DEZE ONTWIKKELINGEN?

De ontwikkeling van een leerlijn sportwetenschap is essentieel. Momenteel zijn alle modules die met onderzoek te maken hebben geïnventariseerd en wordt getracht, samen met alle betrokkenen, een leerlijn rondom onderzoek te ontwikkelen waarbij basisvaardigheden voor onderzoek worden aangeleerd aan alle studenten. De discussie over de minimeisen die hieraan gesteld mogen worden speelt niet alleen in ons Instituut maar is ook landelijk zeer actueel. Het unieke van ons Instituut is dat de aanwezige meet- en analysefaciliteiten van het 'sports field lab' fantastische mogelijkheden bieden voor bestaande onderwijsmodules maar ook nieuw te ontwikkelen modules.

De nieuwe leerlijn zou ook de route naar bewegingswetenschappen als vervolgopleiding beter en korter kunnen maken. In de toekomst zou mogelijk een master sportwetenschap kunnen worden ontwikkeld samen met bewegingswetenschappen, waarbij een éénjarige hogeschoolvariant gericht is op het opleiden van een sportprofessional met een specialisatie in praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek en een tweejarige universiteitsvariant gericht op het opleiden van pur sang sportwetenschappers.

Kennis over onderzoek kan ook een rol spelen in nieuwe sportopleidingen. De topcoach 5 opleiding, de hoogste opleiding voor sportcoaches in Nederland is vanuit dit Instituut samen met de Hogeschool van Amsterdam ontwikkeld en is hiervan een goed voorbeeld omdat een module onderzoek in deze opleiding door Groningse sportwetenschappers is ontwikkeld. Plannen voor de ontwikkeling van een opleiding voor talentcoach en de ontwikkeling van regionale opleidings- en trainingscentra voor jeugdige talentvolle topsporters, zogenaamde CTO's, moeten uiterst serieus worden onderzocht vanuit Groningen, zeker door de aanwezigheid van een succesvolle LOOT-school, een verticale onderwijskolom voor de sport van MBO tot universiteit en veel onderzoeksexpertise op het gebied van talentherkenning en -ontwikkeling. Bovendien passen deze initiatieven uitstekend in de nieuwe visie van de stad met als slogan: *Groningen, City of Talents*.

Noot

Dit artikel is een bewerking van de door dr. Koen A.P.M. Lemmink op 19 maart 2008 uitgesproken rede bij zijn installatie als lector Sportwetenschap bij het Instituut voor Sportstudies, Hanzehogeschool Groningen.

Correspondentie: k.a.p.m.lemmink@pl.hanze.nl

T

FYSIEKE ACTIVITEIT EN GEZONDHEID: HET LECTORAAT VAN FONTYS SPORTHOGESCHOOL

Sinds begin 2007 kent ook Fontys Sporthogeschool een lectoraat. Het is rechtstreeks verbonden aan het instituut en heeft als aandachtsgebied de relatie tussen fysieke activiteit en gezondheid. **Door: Lars Borghouts**

Het lectoraat 'Fysieke Activiteit en Gezondheid' (FAG) van Fontys Sporthogeschool Sittard/Tilburg is gefinancierd met geld van de Stichting Kennisontwikkeling HBO. In tegenstelling tot de situatie bij sommige andere hogescholen, heeft Fontys ervoor gekozen lectoraten in principe onder te brengen bij de instituten. Dit betekent dat het lectoraat FAG is ondergebracht bij de Sporthogeschool, en dat haar werkzaamheden zich richten op het werkveld en de opleidingen van dit instituut. Het lectoraat heeft momenteel een omvang van 3,6 fte, bestaande uit één lector en vijf kenniskringleden. De keuze voor het thema 'fysieke activiteit en gezondheid' is uiteraard ingegeven door de voortschrijdende bewegingsarmoede en de daarmee samenhangende gezondheidsbedreigingen in onze westerse maatschappij. Bovendien heeft Fontys Sporthogeschool een aantal opleidingen die zich expliciet bezig houden met deze problematiek.

ONDERZOEKSTHEMA'S

Het lectoraat FAG heeft twee zogenaamde 'leerdoelstellingen':

1. wat is de rol van het bewegingsonderwijs in het stimuleren van een actieve, gezonde leefstijl
2. wat zijn geschikte bewegingsprogramma's voor specifieke doelgroepen ter bevordering van de gezondheid?

In het kader van de eerste leerdoelstelling richt het onderzoek zich op zowel de 'directe'

als 'indirecte' bijdrage van het bewegingsonderwijs. Daaronder verstaan we respectievelijk het stimuleren van bewegen in en om school (in de les LO, de pauzes, via naschoolse sport, maar ook door fietsen naar school) en het beïnvloeden van het gedrag zodat in het dagelijks leven en op langere termijn meer fysieke activiteit wordt ondernomen. Momenteel wordt onder andere een project uitgevoerd waarin de hoeveelheid activiteit tijdens de gymles wordt gekwantificeerd in BO en VO, en wordt een methode op effectiviteit onderzocht om basisschoolkinderen meer te laten bewegen in de pauzes. Binnenkort zal bovendien met geavanceerde apparatuur het energieverbruik van fysieke activiteit gedurende een schoolweek in kaart worden gebracht, om uit te kunnen maken wat de bijdrage van de les LO aan het totaal is.

Voor de tweede leerdoelstelling richt de aandacht van het lectoraat zich op het moment met name op patiënten met de chronische longaanziekte COPD. Deze veelvoorkomende aandoening veroorzaakt een sterke afname in inspanningscapaciteit doordat de zuurstofopname is beperkt. Hierdoor ontstaat een 'onttrainingseffect' in onder andere de skeletspieren, vaak leidend tot een verdere afname van de inspanningscapaciteit. Het lectoraat FAG heeft zich tot doel gesteld hiervoor specifieke trainingsmethoden te ontwikkelen en op effectiviteit te onderzoeken. Dit gebeurt in samenwerking met longrevalidatiecentrum Schoondonck te Breda.

Op beide leerdoelstellingen is inmiddels een promotietraject gestart. Deze promovendi worden begeleid en grotendeels betaald door Fontys, en hebben een promotor bij de capaciteitsgroep Bewegingswetenschappen van de Universiteit Maastricht. Fontys Hogescholen en de Universiteit Maastricht hebben vorig jaar een intentieverklaring ondertekend waarin het streven naar samenwerking op gebied van onderwijs en onderzoek wordt uitgesproken. Door de banden van de Sporthogeschool met Bewegingswetenschappen van de UM

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Klootschieten, ook een fysieke activiteit

(vier medewerkers van het lectoraat zijn er afgestudeerd waarvan er drie tevens in Maastricht zijn gepromoveerd) kan op een voortvarende manier inhoud worden gegeven aan deze intentie. Het lectoraat FAG heeft meetapparatuur voor het bepalen van de mate van fysieke activiteit. Voor het meten van hartfrequentie tijdens de gymles zijn dat bijvoorbeeld speciale hartslagmeters met opslagcapaciteit in de borstbanden zelf, zodat de gegevens later naar de computer gedownload kunnen worden. Verder zijn er 'state-of-the-art' Actiheart-sensors, een combinatie van versnellingsopnemers en hartslagmeting, waarmee het energieverbruik onder dagelijkse omstandigheden langdurig bepaald kan worden. Draagbare apparatuur om onder andere zuurstofopname, kooldioxideafgifte, en substraatverbruik te meten maakt inspanningstesten en validatiestudies mogelijk. Ook wordt gebruikt gemaakt van de in de Verenigde Staten ontwikkelde observatiemethode SOFIT. Hiervoor is door de kenniskringleden instructiemateriaal (trainingsvideo en schriftelijke instructie) ontwikkeld. SOFIT is bedoeld om de hoeveelheid fysieke activiteit in bijvoorbeeld een gymles te kunnen kwantificeren, maar is door het lectoraat ook aangepast voor het speelplein.

DOORWERKING IN HET ONDERWIJS

Lectoraten houden zich niet alleen bezig met onderzoek, een minstens zo groot deel van de inspanningen zijn gericht op (de kwaliteit van) de opleidingen. En dan met name waar het de kennisverwerving betreft. Het lectoraat FAG heeft gewerkt aan het opstellen van een kennisbasis voor de opleidingen. Fontys Hogescholen heeft zo'n kennisbasis verplicht gesteld voor al haar opleidingen, om ook binnen het competentiegericht onderwijs de kenniscomponent goed te kunnen borgen. Voor de kennisbasis van de opleiding 'Sports and Education' (de richtingen LO en SBO) van FSH is aansluiting gezocht bij de structuur van de landelijke kennisbasis tweede-graads lerarenopleidingen.

Verder is in 2007 door het lectoraat het visiedocument 'Onderzoek in de bacheloropleidingen van Fontys Sporthogeschool' ontwikkeld. In dit document wordt in een breder verband beschreven wat de aard van hbo-onderzoek volgens de laatste inzichten is, en hoe verschillende uitingen hiervan binnen het instituut een plaats zouden kunnen krij-

gen. Zo wordt onderscheid gemaakt tussen onderzoek dat wordt uitgevoerd door het lectoraat, door docenten van bachelor en toekomstige master, en door studenten in het kader van hun opleiding. Gedetailleerder is uitgewerkt wat onderzoek binnen de bacheloropleidingen in zou moeten houden. In het huidige bacheloronderwijs is een 'wetenschappelijke oriëntatie' opgenomen die in feite inhoudelijk gericht is op universitair sociaalwetenschappelijk onderzoek. Het lectoraat bepleit in de nieuwe onderzoeksvisie een meer praktijkrelevante invulling. Daarbij wordt onderscheidt gemaakt tussen:

- onderzoek voor het ontwikkelen van het eigen professionele handelen
- onderzoek voor het ontwikkelen van inhoud
- onderzoek voor organisatieontwikkeling.

Deze onderzoeksvisie is inmiddels geaccepteerd voor zowel de opleiding Sports and Movement (Sittard) als Sports and Education (Tilburg). Lector Lars Borghouts heeft samen met projectleider Pauline Klijn in 2007 het accreditatiedossier afgerond voor de nieuw te starten opleiding Master of Sports (beoogde start januari 2009). Inmiddels heeft een panelbezoek geleid tot accreditatie van de masteropleiding door de NVAO. Verder is er onderwijs ontwikkeld voor de propedeuse, gericht op het gebruik van (betrouwbare en hoogwaardige) bronnen voor schriftelijke werkstukken, en is de scriptiebegeleiding van Sports and Education geherstructureerd. Om meer inhoudelijke begeleiding mogelijk te maken worden studenten niet meer alleen individueel begeleid maar zijn er zogenaamde expertiseteams ingericht. Deze bestaan uit studenten die zich in hun scriptieonderzoek bezig houden met dezelfde thematiek, en worden begeleid door een groepje docenten die hiermee inhoudelijke affiniteit hebben. Middels regelmatige begeleidings- en intervisiebijeenkomsten ontstaan hierdoor lerende teams.

De positie van de lectoraten in het hbo raakt steeds verder uitgekristalliseerd, maar is nog steeds in ontwikkeling. Het is aan het lectoraat FAG van Fontys om zijn meerwaarde voor het instituut en het werkveld in de komende jaren verder te bewijzen. Daarmee profileert Fontys Sporthogeschool zich steeds meer als een kennisinstelling en expertisecentrum. Het is de wens om de personele capaciteit van het lectoraat in de loop van de tijd uit te breiden en steeds meer docenten en bachelor- en masterstudenten te kunnen betrekken bij de kennisontwikkeling voor opleidingen en werkveld. Om daarmee steeds verder invulling te geven aan het motto van het lectoraat: 'Kennis in Beweging'.

Aanvullende informatie vindt u op www.lectoraatsporthogeschool.nl www.fontys.nl/MenM.

Lars Borghouts is lector en lid van de redactieraad van de *Lichamelijke Opvoeding*.

Correspondentie: l.borghouts@fontys.nl

T

HET LECTORAAT BEWEGEN EN GEDRAGSBEÏNVLOEDING VAN DE HOGESCHOOL WINDESHEIM

Het lectoraat Bewegen en gedragsbeïnvloeding van de Hogeschool Windesheim is begin 2004 van start gegaan. De opdracht is grofweg: door onderzoek nieuwe kennis ontwikkelen, toepasbaar maken van die kennis voor het werkveld en de opleidingsprogramma's binnen Windesheim en bijdragen aan de professionalisering van opleidingsdocenten en studenten. Het lectoraat richt zich op bewegingsbeïnvloedingspraktijken binnen het onderwijs, de vrijetijdsbesteding, de gezondheidszorg en het welzijnswerk. Hieronder een blik op enkele van de gerealiseerde, lopende en nieuw te starten projecten.

Door: Harry Stegeman, Ruud Bosscher en Johan Steenberg

In tegenstelling tot de andere drie lectoraten die zich in dit nummer presenteren, is het lectoraat Bewegen en gedragsbeïnvloeding van de Hogeschool Windesheim in Zwolle niet direct gekoppeld aan één opleiding, i.c. een ALO (in dit geval de Calo). Dit lectoraat is hogeschoolbreed gepositioneerd en daarmee verbonden aan alle opleidingen voor wie bewegen en gedragsbeïnvloeding interessant is. Het bestaat uit twee lectoren, een associate lector en een zgn. kenniskring. Die laatste bestaat uit negen opleidingsdocenten en een enkele externe deskundige; zij hebben elk een aanstelling bij het lectoraat van 0.2 fte en in de meeste gevallen een aanstellingsduur van twee jaar. In een eerdere bijdrage in dit blad is uitgebreid over de opdracht, de uitgangspunten en de 'missie' van het lectoraat geïnformeerd.¹ We beperken ons in deze bijdrage tot de onder de vlag van het lectoraat gerealiseerde en in uitvoering genomen onderzoeksprojecten. De onderzoeksresultaten worden zo veel mogelijk 'teruggeploegd' naar de opleidingsprogramma's van de hogeschool.

ONDERZOEKSPROJECTEN

De onderzoeksthema's werden gedurende de eerste twee jaren van het lectoraat (tot september 2006) in hoofdzaak gekozen op basis van de expertise en de interesse van de individuele leden van de kenniskring. Ze sloten wel allemaal aan bij in het werkveld en/of binnen de opleidingen levende vragen.

Het betrof onderzoek naar:

- 1 BSI(breedtesportimpuls)-projecten in de provincie Overijssel
- 2 de constructie van leertaken in het bewegingsonderwijs
- 3 de domeinafbakening tussen bewegingsagogie en psychomotorische therapie
- 4 circusactiviteiten voor risicokinderen
- 5 de ontwikkeling van psychomotorische diagnostiek in de kinderpsychiatrie
- 6 psychomotorische therapie bij mensen met chronische pijn.

Daarnaast is in die eerste periode bijgedragen aan een groot-schalig onderzoek naar de educatieve waarde van sport en is opdrachtonderzoek verricht naar de kwaliteit van het keuzexamenvak LO2.

Het lectoraat heeft na deze eerste twee jaren meer nadrukkelijk voor een verbindende thematiek gekozen: veel van het huidige onderzoek richt zich op 'bewegen en kwetsbare kin-

deren en jongeren'. Het betreft een voortzetting van de hierboven onder 2, 4, 5 en 6 aangeduide projecten en daarnaast onderzoek naar:

- 7 het succes van ClubExtra
- 8 de samenwerking binnen de driehoek Buurt-Onderwijs-Sport
- 9 gedragsproblemen in het bewegingsonderwijs
- 10 outdooractiviteiten en jeugdhulpverlening.

Voorts is onlangs in opdracht van de KVLO en het Alodo (het alo-directeurenoverleg) een arbeidsmarktonderzoek van start gegaan.

EEN SNELLE BLIK

We werpen hieronder een blik op een aantal van de genoemde projecten. Dat kan betrekkelijk kort, omdat er eerder (ook) in dit blad over het desbetreffende onderzoek is gepubliceerd (we verwijzen steeds naar deze publicaties), of omdat er in een van de komende nummers nader over zal worden bericht.

Breedtesportimpuls onder de loop

In het project 'Breedtesportimpuls onder de loop' is onder meer onderzoek gedaan naar de mate van interactiviteit waarmee de BSI-plannen (breedtesportimpuls) in de provincie Overijssel zijn opgesteld. De centrale onderzoeksvraag was: hoe kan interactieve beleidsvorming voor sport- en bewegingsstimuleringsprojecten op lokaal niveau het beste tot haar recht komen, rekening houdend met de voorwaarden voor en de kansen en bedreigingen van een interactieve werkwijze. Doel van het onderzoek was niet alleen de mate van interactiviteit te onderzoeken, maar vooral ook goede praktijken te ontwikkelen voor (sport)ambtenaren die op basis van interactieve beleidsontwikkeling plannen willen opstellen. De conclusies en concrete aanbevelingen die in het onderzoeksrapport zijn geformuleerd, zijn ook te gebruiken voor het opstellen van een sportnota, een BOS-impuls of een beleidsplan sport en bewegen. In de vorige jaargang van dit blad is uitvoe-

Uitdagende activiteit, maar wel met bescherming

FOTO: ANITA RIEMERSMA

rig over dit onderzoek geïnformeerd.² Voortvloeiend uit opgedane ervaringen is ook een 'Leidraad Sport- en bewegingsstimulering' ontwikkeld. Deze biedt handvatten aan professionals die zich binnen werkvelden als de zorg, het onderwijs en het sportbeleid bezighouden met sport- en bewegingsstimulering.

CONSTRUCTIE VAN LEERTAKEN IN HET BEWEGINGSONDERWIJS

Binnen het project 'Constructie van leertaken in het bewegingsonderwijs' is onderzoek gedaan naar de wijze waarop leerlingen in bewegingsonderwijssituaties hun leertaken oppakken. Veronderstelling is dat die constructie vooral wordt beïnvloed door (1) de informatie vanuit de lesgever, (2) de leer-gemeenschap, (3) de zelf waargenomen competentie en (4) de leergeschiedenis en bewegingsachtergrond van de leerling. Met name de laatste twee factoren zijn in dit project thema van onderzoek geweest. Over de bevindingen is meerdere malen in de *Lichamelijke Opvoeding* gepubliceerd.³ Het project wordt momenteel voortgezet in de vorm van een promotieonderzoek.

Kwaliteit en groei van LO2

Het lectoraat heeft in opdracht van de KVLO een inventariserend onderzoek gedaan naar de kwaliteit van het keuzevak LO2 op scholen voor havo en vwo. Het onderzoek moest de vakvereniging inzicht geven in de oorzaken van de (destijds) relatieve stagnering van het aantal scholen dat LO2 (nu BSM) in haar tweede faseprogramma had opgenomen. Het moest daarnaast een beeld geven van de samenstelling en de kwaliteit van de LO2-programma's. Over de resultaten van dit onderzoek is in 2006 in dit blad verslag gedaan.⁴

Opvoeding door sport

In het kader van het Europees Jaar van Opvoeding door Sport zijn in opdracht van de ministeries van VWS en OCW en onder aansturing van het Mulier Instituut in heel Europa *good practices* van opvoeding door sport verzameld. Deze zijn verwerkt in een Engelstalig handboek dat beleidsmakers en trainers, coaches en opleiders zou kunnen inspireren om de educatieve waarden van de sport meer en beter te benutten. Het eerste deel van het handboek betreft de verslaggeving van een mede door het lectoraat uitgevoerde literatuurstudie naar de effecten van sport vanuit opvoedkundig perspectief. Destijds is hierover in de *Lichamelijke Opvoeding* gepubliceerd.⁵

Social Circus

Binnen het project 'Social Circus' is onderzoek gedaan naar de inzetbaarheid van circusactiviteiten bij kwetsbare kinderen. Bij *social circus* staat niet het artiest-zijn voorop, maar de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen in moeilijke situaties. De activiteiten worden aangeboden met het oog op het verbeteren van het zelfbeeld en het zelfvertrouwen, en met het oog op het verbeteren van de samenwerking met en de verantwoordelijkheid voor anderen. Er is literatuuronderzoek gedaan en een methodiek ontwikkeld, geïmplementeerd en op effect onderzocht. Vorig jaar is over dit project in dit blad gepubliceerd.⁶

Het succes van ClubExtra

In zo'n 70 gemeenten worden zogenoemde ClubExtra's aangeboden. Het gaat hier om sportclubs voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar, die als gevolg van bewegingsachterstand geen aansluiting vinden bij reguliere sportverenigingen. In het project 'Het succes van ClubExtra' wordt onderzoek gedaan naar factoren binnen de aanpak en het aanbod van ClubExtra die succesvolle deelname van zwakke bewegers bevorderen. Op basis van deze factoren wordt een instrument ontwikkeld waarmee reguliere sportverenigingen kunnen worden gescreeend op de mogelijkheden om het doorstromen van ClubExtra-kinderen te bevorderen. Ook aan dit project is vorig jaar in *Lichamelijke Opvoeding* aandacht geschonken.⁷

Samenwerking binnen Buurt Onderwijs Sport

In 2002 heeft de rijksoverheid de BOS-impuls geïntroduceerd: gemeenten worden uitgedaagd om binnen de driehoek Buurt-Onderwijs-Sport samenwerkingsprojecten te ontwikkelen en uit te voeren, die gericht zijn op het aanpakken en wegwerken van achterstanden bij jongeren. Het project richt zich op het verkrijgen van inzicht in de intersectorale (duurzame) samenwerking van de BOS-partners op meerdere niveaus (beleid, coördinatie en uitvoering). Met het oog hierop worden verantwoordelijke beleidsmedewerkers in een groot aantal gemeenten geïnterviewd. De resultaten van het onderzoek worden gebruikt voor het opstellen van een leidraad voor BOS-coördinatoren.

Het project wordt binnenkort afgerond. In een van de komende nummers wordt ook in dit blad verslag gedaan.

Gedragsproblemen in bewegingsonderwijssituaties

Regelmatig rapporteren scholen over gedragsproblemen van kinderen en jongeren. Voor lessituaties waarin leerlingen niet goed meedoen, is er behoefte aan didactische instrumenten die helpen deze leerlingen een plek te geven. In het project wordt gezocht naar werkwijzen om overlast van probleemleerlingen in de les bewegingsonderwijs te verminderen. Mogelijk kan de beschrijving van dit zoekproces leiden tot interventies die ook in andere situaties succesvol zijn. Eind oktober (LO 12, topic 'Omgaan met gedragsproblemen') zal over dit project worden bericht.

Outdooractiviteiten en jeugdhulpverlening

In het buitenland wordt in de hulpverlening betrekkelijk veel gewerkt met ervarend leren met buitensportactiviteiten. In ons land zijn we daar minder mee vertrouwd. In het project 'Outdooractiviteiten en jeugdhulpverlening' wordt een handleiding ('methodiek') ontwikkeld voor vaardigheidstrainingen met outdooractiviteiten voor jongeren met gedragsproblemen of sociaal-emotionele problematiek. De ontwikkelde methodiek wordt op bruikbaarheid in de praktijk en op het behalen van de beoogde effecten getoetst.

Psychomotorische therapie

Binnen het lectoraat wordt in een aantal projecten aandacht besteed aan de psychomotorische therapie die in hulpverle-

ningsinstellingen, zoals psychiatrische klinieken en revalidatieinstellingen, wordt aangeboden. In de afgelopen periode is in projecten de afbakening tussen therapieactiviteiten en bewegingsagogische activiteiten belicht, de ontwikkeling van een instrument voor psychomotorische diagnostiek in de kinderpsychiatrie voltooid en een behandelingsprogramma ontwikkeld voor mensen met chronische pijn. Dat laatste project wordt voortgezet als promotieonderzoek.

NIEUWE PROJECTEN

Het lectoraat gaat zijn vijfde levensjaar in. Een aantal van de lopende projecten wordt voortgezet. Een belangrijk aandachtspunt gedurende komende periode is de verdere uitbouw van de didactiek van het bewegingsonderwijs. Er staan voorts projecten op stapel die zich zullen richten op thema's als sport- en bewegingsstimulering, diversiteit (multiculturaliteit) binnen bewegingssituaties, sociale en fysieke omstandigheden die bewegen bevorderen en de samenwerking tussen onderwijs en sport op lokaal niveau (met speciale aandacht voor de combinatiefunctionaris). Bovendien wordt een start gemaakt met de ontwikkeling van een handboek psychomotorische therapie en van beweegprogramma's voor mensen met burn-outklachten.

Alle projecten worden in nauwe samenspraak met de Calo en vooral het regionale werkveld ontwikkeld en uitgevoerd. We blijven u op de hoogte houden.

Noten

1. Stegeman, H. (2005). Bewegen en gedragsbeïnvloeding in onderwijs en vrije tijd. *Lichamelijke Opvoeding*, 93, 7, 6-9.
2. Steenbergen, J. & Stegeman, H. (2007). Lokaal sportbeleid en interactieve beleidsontwikkeling. *Lichamelijke Opvoeding*, 94, 7, 38-41 en 9, 40-43.
3. Driel, G. van & Koekoek, J. (2005). Het construeren van leertaken in het bewegingsonderwijs. *Lichamelijke Opvoeding*, 93, 7, 30-34; Driel, G. van, Koekoek, J.H. & Stegeman, H. (2006). Het construeren van leertaken in het bewegingsonderwijs (2). *Lichamelijke Opvoeding*, 94, 14, 33-35.
4. Brinke, G. ten (2006). LO2 is kansrijk. Een onderzoek naar kwaliteit en groei van het keuze-examenvak lichamelijke opvoeding. *Lichamelijke Opvoeding*, 94, 6, 44-46 en 7, 34-37.
5. Janssens, J. & Stegeman, H. (2005). Opvoeding door sport: handboek geeft overzicht van good practices in Europa, *Lichamelijke Opvoeding*, 93, 4, 6-8.
6. Hammink, M. & Bosscher, R.J. (2007). Social Circus. *Lichamelijke Opvoeding*, 94, 5, 9-12 en 28-30.
7. Doodewaard, C. van (2007). Het succes van ClubExtra. *Lichamelijke Opvoeding*, 95, 14, 34-37.

Harry Stegeman en Ruud Bosscher zijn lector Bewegen en gedragsbeïnvloeding aan de Hogeschool Windesheim te Zwolle, Johan Steenbergen is associate lector.

Correspondentie: h.stegeman@windesheim.nl

R **BOEKEN****PHYSICAL EDUCATION RESEARCH; WHAT'S THE EVIDENCE?**

Jan Seghers en Hans Vangrunderbeek (red.)
2008, Uitgeverij Acco,
Leuven (B)
ISBN 978-90-334-6893-3

Lichamelijke opvoeding kent meerdere onderliggende doelen. Onduidelijk is in een aantal gevallen in hoeverre deze doelen ook worden bereikt. In de gezondheidszorg is in de afgelopen decennia een sterkere nadruk komen te liggen op bewezen effectief handelen, oftewel 'evidence based practice'. Steeds meer vakgebieden nemen dit over, en het boek *'Physical Education Research; what's the evidence'* is daar een weerslag van. Auteurs uit verschillende Europese landen, maar grotendeels afkomstig van de Katholieke Universiteit Leuven, leverden een bijdrage aan deze publicatie. Centraal staat in feite de vraag: welke beoogde effecten van LO zijn wetenschappelijk onderbouwd? In het eerste van de drie secties van het boek wordt een overzicht gegeven van de gebieden die in de wetenschappelijke literatuur aandacht hebben gekregen. Sectie twee en drie richten zich respectievelijk

op gezondheidsgerelateerde LO en op onderzoek naar motivatie en instructie binnen LO. Het is een degelijk en (voor academici) goed leesbaar boek, waar in redelijk korte hoofdstukken een aantal aandachtsgebieden op een rijtje worden gezet. Vaak worden door auteurs gegevens uit eigen onderzoek besproken tegen de achtergrond van vergelijkbare studies, soms betreft het een literatuuroverzicht. Hierdoor is het geen uitputtend naslagwerk, maar wel een prettig boek voor iedereen die nieuwsgierig is naar hoe het nu gesteld is met het bewijs voor de effectiviteit van de lessen LO.

Lars Borghouts

SPEEL JE VRIJ! PRAKTIJKBOEK BALSPELEN

Auteurs: Hilde Leysen en Toon Dehandschutter
2008, Uitgeverij Acco,
Leuven (B)
ISBN: 978-90-334-6920-6

Het leren van spel wordt over het algemeen gedaan via een techniekgerichte aanpak. Helaas denken vele collega's nog dat op deze wijze een spel het best kan worden aangeleerd. Onderzoek (Turner, 2001) heeft aangetoond dat succesvol zijn in een spel te maken heeft met

het beheersen van spelcompetenties; weten waarom je bepaalde dingen wel en andere weer niet dient te doen. Dit heeft vaak te maken met tactische principes. In het boek *Speel je vrij*, praktijkboek balspelen, is gekozen voor een aanpak van daaruit. Het bouwt voort op de inzichten uit het boekje *What's in a game* (2004), eveneens van Hilde Leysen. Er wordt gewerkt met veel voorbeelden uit de categorieën doelspelen, tik- en afwerpspelen, terugslagspelen en slagbalspelen. Er zijn vier speerpunten waarvan wordt uitgegaan:

- Spelend leren. Weten 'wat je moet doen' en 'waarom' een bepaalde actie beter kan zijn dan een andere is voor spelers belangrijker dan 'weten hoe je de techniek moet uitvoeren'. De voornaamste spelcompetenties van iedere spelcategorie worden aangeboden.
- Spel op maat voor de deelnemers. Het niveau van de deelnemers bepaalt het niveau van het spel. Het wordt aangepast naar de groep. Dit kan door interventies op het gebied van groeps grootte, aantallen rollen, spelmateriaal, bewegingsvrijheid en bewegingsbeperking.
- Er wordt uitgegaan van breed inzetbare spelprincipes, die vooraf worden weergegeven, in plaats van technieken. Ook het gebruik van duidelijke benamingen speelt hierbij een rol. Hier wordt in dit boek extra aandacht aan besteed.
- Leerlingen kunnen het ook zelf. Juist voor de ontwikkeling van persoonsgebonden doelen is spel ideaal. Om dat te goed te

leren dient de leerlijn wel goed te zijn gepland.

Verder wordt uitgewerkt welke vaardigheden de leerling daarvoor nodig heeft.

De opbouw van het boek is overzichtelijk. De beschrijvingen zijn helder. Er worden icoontjes gebruikt als wegwijzers binnen de spelbeschrijving.

Om het coachen te vergemakkelijken worden de meest voorkomende spelproblemen benoemd. Daarnaast worden suggesties gedaan om ze op te lossen. Iedere reeks spelen binnen een categorie wordt afgesloten met een evaluatie van de bewegingsgebonden en de persoonsgebonden doelen, welke zijn gesteld in de ik-vorm.

Bij de bewegingsgebonden doelen ligt de focus op het kunnen toepassen van de tactische principes. De persoonsgebonden doelen richten zich op het 'graag leren spelen' en op het proces van 'samen leren spelen'. We denken dan aan: zelf regelen, overleggen, coachen en fair play.

Bij iedere spelcategorie wordt uitgelegd waar het om draait. Als voorbeeld de doelspelen. Wat is van belang voor de aanval en wat voor de verdediging. En wat doe je bij de omschakeling van het een naar het ander. Daarna volgen de spelen, opklimmend in moeilijkheid. Wie het belangrijk vindt om spelcompetenties van leerlingen te scholen, heeft met dit boek een goede insteek. Zo leren ze dat het van belang is om aan de techniek te werken, want als je de bal niet kan krijgen waar je 'm hebben wilt...

Hans Dijkhoff

R ► DE IRP-PRAKTIJK

De afdeling rechtspositie biedt hulp en bijstand bij allerhande vragen en problemen die voortvloeien uit de werksituatie van leden van de KVLO. Deze juridische bijstand geldt voor leden werkzaam in en buiten het onderwijs.

Veel van deze vragen hebben betrekking op de aansprakelijkheid van docenten tijdens gymlessen. Hieronder een aantal veelgestelde vragen.

Door: mr. Sandra Roelofsen

Wat is de hoofdregel van ons aansprakelijkheidsrecht?

Iedereen moet zijn eigen schade dragen. Raakt een leerling tijdens de gymles een aantal tanden kwijt, dan moet hij de schade (bijv. hoge tandartsrekeningen) zelf dragen. De schade ligt waar ze valt.

Moet iedereen altijd zijn eigen schade dragen?

Nee. Als in het complex van gebeurtenissen dat tot schade geleid heeft een zogenaamde onrechtmatige daad (art. 6: 162 BW) kan worden aangewezen, dan is het mogelijk de schade op een ander af te wentelen. We spreken dan over wettelijke aansprakelijkheid. Door de wet wordt de verplichting opgelegd om de schade te vergoeden.

Wanneer is er sprake van een onrechtmatige daad?

Er moet sprake zijn van schade die het gevolg is van verwijtbaar (toerekenbaar) onrechtmatig handelen. Er moet sprake zijn van onzorgvuldig handelen of nalaten (wanorde in de les, onvoldoende voorlichting en instructie, onvoldoende toezicht, onvoldoende/verkeerde hulpverlening; slechte opbouw, op onjuiste wijze EHBO verlenen, te hoge moeilijkheidsgraad, etc.).

Wie is er aansprakelijk?

Men kan in eigen persoon aansprakelijk zijn. Dat wil zeggen dat de persoon die de schade heeft veroorzaakt aansprakelijk is (persoonlijke aansprakelijkheid). Men kan ook in een bepaalde hoedanigheid aansprakelijk zijn omdat men moet instaan voor het handelen en/of nalaten van een ander (kwalitatieve aansprakelijkheid). Zo is een werkgever in zijn hoedanigheid van werkgever aansprakelijk voor fouten van werknemers. Als u tijdens de gymles een leerling niet vangt die u wel behoort te vangen en als die leerling als gevolg daarvan letsel oploopt leidend tot hoge doktersrekeningen die niet vergoed worden, dan kan de leerling (zijn ouders) deze schade op u proberen te verhalen. Daarnaast kan hij (zijn ouders) uw werkgever aansprakelijk stellen.

Wie bepaalt of er sprake is van onrechtmatig handelen/nalaten?

In het uiterste geval de rechter. Degene die schade geleden heeft (tegenpartij) zal dan niet alleen moeten stellen dat u verwijtbaar onrechtmatig gehandeld heeft, maar zal dat ook moeten bewijzen. Als men hierin slaagt zal de rechter, vaak nadat hij deskundigen gehoord heeft, u tot vergoeding van de schade veroordelen. Overigens is het zo dat in vele gevallen de schade afgewenteld wordt op een verzekeraar. Door de

KVLO is voor haar leden een beroepsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

Welke dekking biedt de WA-verzekering die de KVLO voor haar leden heeft gesloten?

Leden zijn verzekerd tegen de gevolgen van wettelijke aansprakelijkheid d.w.z. de aansprakelijkheid die gegrond is op onrechtmatige daad veroorzaakt tijdens de beroepsuitoefening. Het moet gaan om activiteiten die verband houden met lichamelijke opvoeding en/of sport zowel in schoolverband (gymlessen, schooltoernooien, sportkennismakingsactiviteiten, skiweken) als in verenigingsverband. Er moet sprake zijn van een dienstverband. Verricht u bijvoorbeeld MRT-werkzaamheden buiten schooltijd in dienstverband dan is er ook dekking. Verricht u deze werkzaamheden als zelfstandig gevestigde ondernemer dan is er, ondanks een lidmaatschap bij de KVLO, geen dekking. In dat geval is het raadzaam om een aanvullende beroepsaansprakelijkheidsverzekering te sluiten.

Wat moet ik doen wanneer ik (in persoon) als gevolg van een ongeval tijdens mijn les aansprakelijk gesteld word?

Neemt u dan contact op met het bureau van de KVLO. Daar zal men u vertellen hoe verder te handelen.

Omdat uw werkgever primair aansprakelijk is, zal de aansprakelijkheid ook moeten worden doorgeleid worden naar uw bevoegd gezag. Het spreekt voor zich dat een neutraal verslag met vermelding van datum en tijdstip van het gebeurde noodzakelijk is. Met het oog op getuigen is het ook van belang om precies te weten wie er aanwezig waren ten tijde van het ongeval.

Wordt vervolgd...

Hebt u vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kunt u zich wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: irp@kvlo.nl en dagelijks van 12.30-16.30 uur op telefoonnummer 030 693 7678.

PRAKTIJKKATERN BEHORENDE BIJ LICHAMELIJKE OPVOEDING 9 - 2008

PRAKTIJK KATERN

PRAKTIJK
BASIS- EN
VOORTGEZET
ONDERWIJS

RUGBY? | 22

EEN LESSENREEKS ACROGYM IN HET ONDERWIJS (4) | 27

RUGBY?

Mijn naam is Thomas van Bezouw, ik ben student sportontwikkeling aan het Instituut voor Sportstudies in Groningen en ik speel rugby bij Rugbyclub Groningen. In drie artikelen in het KVLO-blad, waarvan dit artikel het eerste is, wil ik handvatten bieden om rugbylessen te geven in het voortgezet onderwijs.

Door: Thomas van Bezouw

In dit artikel ga ik in op het spelverloop in de basis, de verschillende posities en de belangrijkste spelregels van het spel. In artikel twee zal ik van de belangrijkste handelingen en spelhervattingen, zoals de scrum en line-out, binnen het rugby de technische uitvoer toelichten. Tot slot eindig ik in artikel drie met mogelijke spelvormen en spelaanpassingen voor het voortgezet onderwijs.

RUGBY EIGEN

Arjen Robben, Robin van Persie en een aantal andere spelers van oranje deden het tijdens het EK en ook bij clubteams uit de voetbalwereld gebeurt het steeds vaker. Elke tien à vijftien

minuten tijdens de wedstrijd gaan de wisselers de dug-out uit om enkele minuten oefeningen te doen. Niet als warming-up of in te vallen, maar om tijdens de gehele wedstrijd warm te blijven.

Of wat te denken van de voetballers van Fiorentina die na verlies van Internazionale een erehaag vormde voor de opponent als reactie op de ongeregelde heden in en om de Italiaanse voetbalvelden. En net als publiek dat bij sportwedstrijden gebroederlijk naast elkaar zit, zijn dit beelden die rugby eigen zijn. Maar wat is rugby nu precies en waarom hoort rugby thuis in het voortgezet onderwijs? Daarom heb ik in de titel achter rugby een vraagteken geplaatst.

Begroeting vooraf

RUGBY UNION

Rugby is één van de bekendste en meest beoefende sporten in de wereld. In Europa zijn vooral Groot-Brittannië en Ierland rugbylanden waarbij rugby in Wales zelfs de nationale sport is. Ook Frankrijk, Italië, Portugal en Roemenie zijn landen waar rugby op hoog niveau gespeeld wordt. In Nederland is rugby, met het welkom heten van het achtduizendste lid bij de Nederlandse Rugby Bond (NRB) dit jaar, geen grote sport maar zeker bloeiend. Het aanbieden van rugby op middelbare scholen helpt niet alleen mee om de sport rugby bekendheid te geven, het hoort mijn inziens met haar spelregels en sociale conventies thuis in het voortgezet onderwijs.

Rugby is een benaming die van toepassing is op twee verschillende balspellen die veel overeenkomsten hebben. Het gaat om de balspellen rugby league en rugby union. Bij rugby league wordt er met dertien spelers in een team gespeeld en komt de spelhervatting de scrum weinig voor en is de line-

out geen spelonderdeel. Bij rugby union, waar met vijftien spelers in een team wordt gespeeld, geldt juist dat de scrum en de line-out wel belangrijke onderdelen zijn van het spel. In mijn artikelen spits ik mij toe op rugby union omdat deze variant in Nederland het meest beoefend wordt.

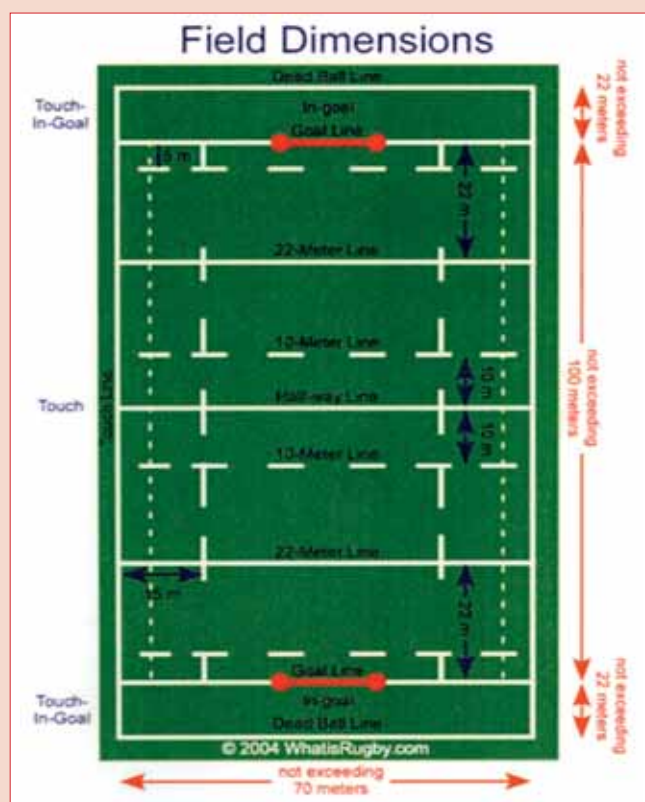
VERSCHILLENDE POSITIES

Om het spelverloop in de basis beter te doen begrijpen wil ik eerst een aantal specifieke kenmerken per positie en de belangrijkste regels toelichten. Bij rugby union zijn er per team vijftien spelers. Hiervan vormen de nummers één tot en met acht de voorwaartse-spelers (forwards). Nummer negen tot en met nummer vijftien vormen de lijnspelers (backs).

Posities op het veld in aanvallende situatie bij een scrum

Het rugbyveld

Forwards

Het is lang zo geweest dat op de positie één tot en met acht grote zware mannen of vrouwen stonden en op de andere posities kleinere snellere spelers. Tegenwoordig is daar een minder grote verdeeldheid in, en zijn er nu ook snelle forwards die als supportloper bij de lijn aansluiten en wingers die niet zouden misstaan binnen de forwards. Mede door deze verandering is het rugbyspel sneller geworden. In de wedstrijd vormen de forwards de scrum en de line-out en zijn ze vaker betrokken bij mauls en rucks. Bij deze spelhervatting en momenten waarop het spel langzaam voorwaarts gaat vormen de backs een verdedigende of aanvallende lijn om tot scoren te komen of dit te voorkomen, afhankelijk van het balbezit.

Nummer negen, de scrumhalf is hierbij de verbinding tussen de forwards en de backs. De scrumhalf moet zeer behendig zijn, goed het spel doorzien en een accurate pass hebben om de flyhalf of in sommige gevallen de blindside winger of een center te bereiken.

Backs

De full-back, nummer vijftien staat vaak wat achter de lijn als een soort laatste man om kicks van de tegenstander te kunnen vangen en het spel te overzien. Ook moet de full-back eventueel een doorgebroken speler opvangen en vanuit deze positie met veel overzicht een doorbraak in de lijn van de tegenstander forceren. Samen met de full-back vormen de wingers, nummer elf aan de rechterkant en nummer veertien aan de linkerkant (de back three). Zij moeten ook een doorgebroken speler kunnen uitschakelen. De wingers zijn vaak de snelste spelers op het veld die als laatste speler in de lijn op hoge snelheid de bal ontvangen om vervolgens een try proberen te drukken.

Fly-halves

Voordat de bal via de lijn bij een winger komt is de bal vaak al langs de fly-half en één of beide centers geweest, waarbij fly-half (nummer tien) veelal de dirigent van het spel is.

De fly-half beslist of er gekickt of gespeeld wordt. Samen met de fly-half zijn de centers, op nummer twaalf en dertien, de meest lichtvoetige spelers op het veld. Door met sidesteps en dummy-passes (schijnpass) de tegenstander op het verkeerde been te zetten proberen zij een gat in de lijn van de tegenstander te creëren.

Scrum

Bij de scrum vormen de nummer een, twee en drie de eerste rij. De nummer een is de looseheadprop en op de nummer drie is de tightheadprop. Zij krijgen tijdens het scrummen de grootste impact op het bovenlichaam. Verder zijn zij vaak degene die springers liften tijdens de line-out. Het zijn meestal de zwaarste en sterkste spelers van het rugbyveld. De hooker die op nummer twee tussen beide props staat heeft een belangrijke rol, de hooker probeert de bal die in een scrum wordt gegooid door de scrumhalf met de voet naar achteren te hooken (met de voet haken) om in balbezit te

Scrum

komen of te blijven. Verder is de hooker ook vaak diegene die de bal ingooit bij een line-out.

Achter de hooker staan de locks op nummer vier en vijf. Deze spelers dienen een groot aandeel in de push tijdens de scrum te leveren. De locks transporteren de bal verder naar de achterkant van de scrum richting de nummer acht en de scrumhalf die doorgaans de bal uit de scrum oppakt. De nummer acht moet verder explosief zijn om een groot aandeel te kunnen leveren tijdens het pushen van de scrum maar ook om eventueel de bal na een scrum op te pakken en terreinwinst te boeken. Op nummer zes en zeven staan de flankers.

Deze spelers maken in een wedstrijd vaak de meeste tackles. Waarbij de de openside flanker vaak support biedt aan de lijn en na een spelhervatting de fly-half van de tegenstander probeert de storen in het spel.

Kennis maken met posities

Ondanks het feit de klassieke verdeling van groot log zwaar en langzaam bij de forwards en snel bij de backs begint uit te vlakken is er nog steeds behoefte bij elke positie aan een aantal fysieke eigenschappen waar een speler onder andere aan moet voldoen om op die plek goed tot zijn of haar recht te komen. Daarnaast kent een positie vaak specifieke taken. In het voort-

FOTO: THOMAS VAN BEZOUW

gezet onderwijs, waar leerlingen over het algemeen nog nooit hebben gerugbyd en fysiek nog niet zijn uitgegroeid, zouden ze kennis moeten kunnen maken met alle posities. Met de positieverdeling kan wel worden verduidelijkt dat er voor bijna elke lichaamsbouw een positie is in het rugbyspel.

BELANGRIJKSTE SPEELREGELS

- De baldrager mag met de bal naar voren rennen en proberen de tryline te halen. Hierbij moet er gescoord worden wanneer dat kan. Mocht er niet gescoord worden dan moet er een goed balans worden gevonden met het maken van meters winst en het balbezit behouden.

- De bal mag ook voorwaarts gaan door de bal te kicken. Hierbij kan met een place kick na een penalty of tijdens het actieve spel met een drop kick gescoord worden. Met een place kick of drop kick kan de conversie geraakt worden. Ook vanuit verdedigende positie kan er gekickt worden om meer speelruimte te creëren maar dit leidt vaak tot balverlies.
- De bal mag alleen naar achteren worden gegooid. Omdat de bal ovaalvormig is dient dit met een juiste techniek te gebeuren.
- De baldrager mag worden getackeld. Dit mag alleen met de armen en dient onder de nek te gebeuren. Hierbij moet de tackelaar de tegenstander vast houden tot deze op de grond ligt.
- Lichte overtredingen zoals het laten vallen van de bal, een knock on, of een pass naar voren, forward passing worden bestraft met een scrum. In de scrum staan acht voorwaartse-spelers in een vaste formatie. De twee groepen van acht voorwaartse-spelers strijden om de bal die in het midden van de scrum wordt ingegooid.
- Wanneer de bal over de zijlijn is wordt er een line-out geformeerd waarbij van beide teams een gelijk aantal spelers zich in een rij achter elkaar opstelt vlak naast de voor te stellen lijn die het veld met een hoek van 90° op de zijlijn ingaat vanaf de plek waar de bal is uit gegaan. De bal wordt recht in de line-out gegooid door een teamlid van het team dat de bal niet als laatste raakt voor deze uitgaat.
- Zware overtredingen zoals deel nemen aan het spel vanuit offside positie of het praten tegen de arbitrage worden bestraft met een penalty waarbij de tegenstander op tien meter afstand moet gaan staan.
- De bal vormt de buitenspellijn. Wanneer spelers, vanaf de eigen helft gezien, achter de bal staan zijn zij niet in buitenspelpositie. Er is een aantal situaties waarin deze regel anders wordt uitgelegd. Bij een scrum wordt als offside line de laatste voet in de scrum aangehouden. Bij een penalty ligt de offside line voor de verdedigende lijn op tien meter van de bal. Ook bij een line-out bedraagt de offside line zowel voor de aanvallende partij als de verdedigende partij tien meter vanaf de ballijn. Verder mag er bij de maul en de ruck alleen recht van achter worden ingelopen op de situatie anders komt de speler offside in ondanks dat hij/zij wellicht niet voorbij de ballijn in de situatie komt. In de meeste gevallen lost de offside situatie zich op, op het moment dat de speler die buitenspel staat wordt ingehaald door de bal inclusief baldrager of kicker.

SOCIALE CONVENTIES

Bij de regels zijn de sociale conventies die het rugby rijk is misschien wel net zo belangrijk.

Het respect voor de tegenstander en de arbitrage is groot en dat wordt ook in alle rugbylanden en bij alle rugbyteams uitgedragen.

Het meest zichtbare hierbij is dat de captain de woordvoerder van het team is in het veld en alleen de captain mag de arbitrage verzoeken om wat te vragen of te zeggen.

Ook het vormen van de erehaag hoort bij de rugby etiquette. Na de wedstrijd maakt de verliezende partij een erehaag voor de winnende partij nadat de winnende partij hier doorheen is gelopen vormen zij een haag voor de verliezende partij. Doordat de genoemde normen en waarden als erg belangrijk beschouwd worden ben ik van mening dat rugby in het voortgezet onderwijs een prima middel is om ook sociale thematiek aandacht te geven. Met het maken van de teams, het functioneren als captain of arbitrage, het fysieke contact en het hebben van respect voor de tegenstander krijgt een leerling te maken met een veelzijdigheid aan sociale aspecten.

SPELVERLOOP

Bij rugby gaat het in de basis om overlooptje. De balbezittende partij dient hierbij over de score lijn (tryline) van de tegenstander te lopen en de bal op de grond, in het 5 metergebied, te drukken. De niet balbezittende partij kan dit voorkomen door de balbezittende partij te stoppen in het veld. Hierbij wordt er geprobeerd om in balbezit te komen zodat er na een effectieve verdediging aangevallen kan worden. Hierbij mag de bal alleen naar achter worden gepasseerd en heeft de baldrager de mogelijkheid om naar voren te kicken.

Try

Het drukken van de bal op de grond over de scorelijn (tryline) van de tegenstander, een zogenaamde try, levert vijf punten op. Deze score mag net als de andere scoringsmogelijkheden gemaakt worden in gehele breedte van het veld. Wanneer er met een try gescoord wordt mag geprobeerd worden om de score om te zetten naar zeven punten. Hiervoor dient de conversie kick, uit de handen met een dropkick of vanaf de grond, over de lat tussen de palen te worden getrapt. De plek vanaf waar de conversiekick getrapt wordt hangt af van waar de try is gedrukt. De conversiekick wordt genomen op de (denkbeeldige) lijn die recht, met een hoek van 90° op de tryline, het veld inloopt. De afstand van waar de kick genomen wordt mag de kicker beslissen. Een conversie kan dus makkelijker gemaakt worden wanneer de trymaker de bal tussen palen op de grond drukt want dan kan de bal vanaf een plek recht voor de palen gekickt worden.

Kick

Ook kan er tijdens het actieve spel met een kick gescoord worden. Dit kan met een dropkick. Na een overtreding kan er een penaltykick worden gegeven. Bij een penaltykick mag de kicker ervoor kiezen om met een placekick vanaf de grond de bal tussen de palen te scoren. Het benutten van een dropkick of een placekick levert drie punten op. Deze scores kunnen niet geconverteerd worden.

Speelwijzen

Er zijn verschillende speelwijzen om zo snel mogelijk tot een try te komen. Deze speelwijze hangt af van de spelers in een team en andere omstandigheden als de tegenstander of het weer.

Zo kan er voor worden gekozen om in balbezit de zijkant van het veld te zoeken zodat er veel speelruimte ontstaat in de breedte van het veld. Met veel regen is vangen van lange passes of kicks van de tegenstander minder makkelijk, hier kan met een speelwijze op gereageerd worden. Hier gaat het om de te kiezen tactiek.

Spelen in lijn

Tijdens het spel bewegen de spelers van de aanvallende partij vaak voorwaarts in een lijn waarin de spelers schuin achter elkaar gepositioneerd opkomen. Op die manier is passing naar achter mogelijk, de eerst volgende speler in de lijn heeft daardoor meer overzicht, kan beter reageren op de baldrager en kan op snelheid in de gepaste bal rennen. De verdedigende partij beweegt in een rechte lijn waarbij de spelers over de breedte van het veld naast elkaar gepositioneerd opkomen. Deze rechte lijn is moeilijk om te penetreren. De directe tegenstander is dan vaak de speler die in het team van de tegenstander dezelfde of soortgelijke positie bespeelt.

Kanaal

In een rugby wedstrijd is men zowel aanvaller als verdediger in het gehele veld. Tijdens het rennen beweegt men zo recht mogelijk naar voren in een fictief kanaal dat is ontstaan nadat een lijn is geformeerd. Wanneer de directe tegenstander in de buurt komt kan er voor worden gekozen om van kanaal te switchen, de eerste center gaat bijvoorbeeld in het kanaal van de tweede center lopen waarnaar de tweede center over het algemeen achterlangs switch naar het kanaal van de eerste center. Tijdens deze switch kan de tweede center de bal krijgen, de eerste center kan een nep pass geven en de eerste center kan de bal snel naar de winger passen.

Ruck en maul

Wanneer een speler wel in het eigen fictieve kanaal blijft lopen is de kans om getackeld te worden groter. Rechttuit lopen zorgt voor weinig verrassing. Getackeld worden is niet erg, het betekent niet dat er per definitie balverlies wordt geleden. Nadat een baldrager getackeld wordt moeten er medespelers komen die een opgegooide bal kunnen opvangen of die een ruck opzetten zodat de baldrager beschermd de bal aan het eigen team kan presenteren. Bij de forwards waar de medespelers vaak dichterbij de bal zijn wordt er ook wel eens gekozen om de baldrager staande te houden ondanks dat deze voor contact gaat en door middel van hard pushen en de bal in bezit houden meters terreinwinst maken. Dit heet een maul.

Het uiteindelijke doel is om in de afgesproken tijd meer tries te scoren dan de tegenstander.

In het volgende artikel ga ik in op de technische uitvoer van benoemde handelingen en spelhervattingen die in bovenstaand basis spelverloop staan omschreven.

Correspondentie: t.a.van.bezouw@st.hanze.nl

EEN LESSENREEKS ACROGYM IN HET ONDERWIJS (4)

Succes is niet alleen het doel, maar ook de weg er naar toe

In dit vierde artikel laten wij een geheel nieuwe serie van piramides zien. Deze zogenaamde 'cheerpiramides' komen uit Amerika, ze zijn de basis voor veel spectaculaire optredens en shows. De cheerpiramides zijn uitstekend geschikt voor het onderwijs, vooral als gekeken wordt naar het Amerikaanse sportmodel. In Amerika is cheerleading een populaire sport met veel mogelijkheden. Cheerleading kent ongelooflijk veel raakvlakken met Acrogyt, met één groot verschil: In Amerika is het in de eerste plaats een showsport, waar het hier een wedstrijdsport is. **Door: Tjalling van den Berg**

Als ervaringsdeskundigen hebben wij gemerkt dat de cheerpiramides overal toepasbaar zijn. Zelfs in het buitenland, met name nog geen mogelijkheden, kunnen deze piramides gebruikt worden. Zomers kan buiten op het gras gewerkt worden om nog meer ruimte te krijgen.

HET SPAANSE MODEL

In Catalonië, een Spaanse provincie, is het piramides bouwen uitgegroeid tot een ware volkssport. *Castels* zijn een onderdeel van de Catalaanse traditie. Het zijn menselijke piramides, waarbij iedereen bij elkaar op de schouders gaat staan. Castel betekent kasteel, en dat is ook het doel, zo hoog mogelijke kasteels maken!

Een Castel bestaat uit drie delen: de 'pinya', de 'tronc' en de 'pom de dalt'. De pinya is de basis, deze bestaat uit een groot aantal personen. Zij zorgen voor de stabiliteit onderaan en

voor de veiligheid (zij vangen iedereen op als het misgaat). De tronc is het middelste gedeelte. Deze bestaat uit een ronde vorm van steeds hetzelfde aantal mensen, die met de voeten op elkaars schouders staan. De pom de dalt is de top van de piramide! Dit is een licht persoon (vaak een kind), die helemaal bovenaan staat.

DE CHEERPIRAMIDES

We zullen nu een groot aantal voorbeelden van spectaculaire piramides laten zien, die allen geschikt zijn voor het onderwijs, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan:

Er moet altijd professioneel gewerkt worden. Als er geen serieuze attitude aanwezig is van zowel de leerlingen als de docent, zijn de risico's simpelweg te groot om complexe piramides op te kunnen bouwen.

Er moet altijd begeleiding aanwezig zijn. De leerlingen zullen altijd elkaar moeten hulpverlenen en coachen. Het opbouwen én het afbouwen van de piramides is net zo belangrijk als de piramide zelf!

De piramides zijn ingedeeld in vier niveau's: beginner, gevorderde, expert, wereldkampioen. Vooral het laatste niveau is erg pittig, maar we hebben er toch voor gekozen om deze ook te tonen, omdat ze enorm veel uitstraling bezitten, en voor sommige leerlingen lang niet onmogelijk zijn!

FOTO: INTERNET

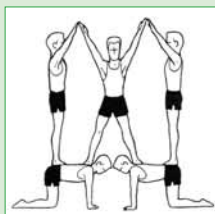

Foto 1 en 2:
Voorbeeld van
een 'Castel'

Beginnerpiramides voor vijf personen

Tek. 1

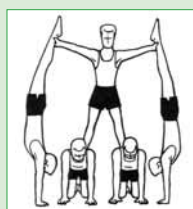

Tek. 2

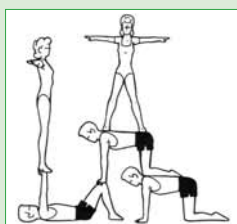

Tek. 3

Gevorderde piramides voor vijf personen

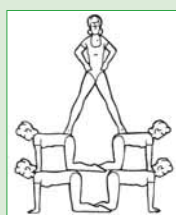
Tek. 4

Tek. 5

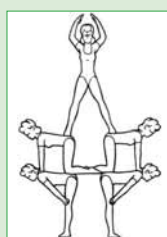

Tek. 6

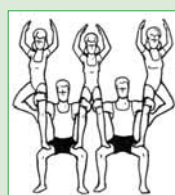

Tek. 7

Wereldkampioenniveau voor vijf personen

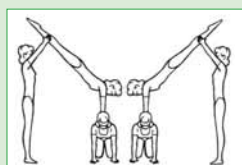

Tek. 8

Tek. 9

Beginnerpiramides voor zes personen

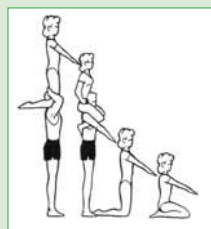

Tek. 10

Gevorderde piramides voor zes personen

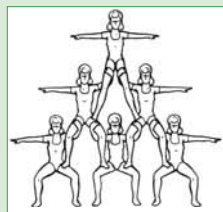

Tek. 11

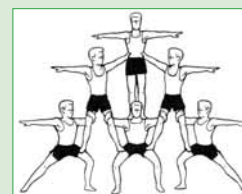

Tek. 12

Wereldkampioenniveau voor zes personen

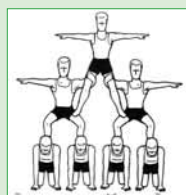

Tek. 13

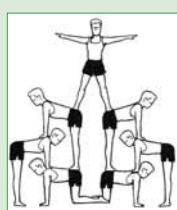
Tek. 14

Beginnerpiramides voor zeven personen

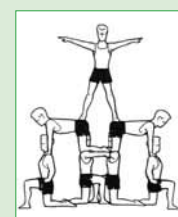

Tek. 15

Gevorderde piramides voor zeven personen

Tek. 16

Tek. 17

HULPVERLENING

Hulpverlening bij de piramides is essentieel. Hoe elke piramide opgebouwd kan worden is aan de creativiteit van de leerlingen en/of de docent. Een aantal basisregels zijn hierbij van belang:

- nooit op de rug van iemand staan, altijd bij de schouders of de heupen,
- zonder vormspanning geen resultaten,
- hulpverleners is altijd bij buik/rug, of bij de heupen,
- bij een val nooit de handen op de grond neerzetten, om te voorkomen dat er iets breekt,
- opkomen en afbouwen gedisciplineerd trainen,
- rondom de piramide hulpverleners plaatsen,
- een band rond de middel kan helpen bij het klimmen en 'af dalen'.

Winnaars hebben een plan, verliezers een excuus

Literatuur:

Acrogym in Beeld (voor school en vereniging) – Tjalling van den Berg en Jorrit Veenstra 2^e druk 2008, TIRION uitgeverij, Baarn

Turnen in Beeld – Tjalling van den Berg 8^e druk 2007, TIRION uitgeverij, Baarn

Internet:

<http://www.castellersdebarcelona.org/ned/index.htm>

Tjalling van den Berg, Coach Internationale Turnklassen CIOS Heerenveen. Jorrit Veenstra, docent internationale turnklassen, redacteur Gymkaderinfo (vakblad voor de KNGU)

Correspondentie: tjalling.berg@wxs.nl

EN VERDER

TEVREDEN MAAR KRITISCH

De resultaten van de lezersenquête

Van week 17 tot en met 22 hebben 370 lezers van Lichamelijke Opvoeding gehoor gegeven aan de oproep in het blad en de oproep in de nieuwsbrief om mee te doen aan de online lezersenquête. En wat blijkt? De lezers zijn tevreden, maar het kan altijd beter. Lichamelijke Opvoeding krijgt een dikke 7. Het onderzoek kende een deel gesloten vragen (meerkeuze) en een aantal open vragen waar de respondenten hun ideeën, voorstellen tot verbetering en algemene opmerkingen konden invullen. Van de open vragen is veel gebruikgemaakt. De redactie van Lichamelijke Opvoeding mag zich verheugen in een tevreden én kritische lezerskring. Hier volgen de resultaten. **Door: Paul van der Meer**

Het online onderzoek is gehouden in week 19 tot en met week 22. In totaal hebben 370 lezers de vragenlijst in zijn geheel ingevuld, waarvan 57% man is. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 38 jaar. Dit onderzoek is in opdracht van (en in samenwerking met) de redactie van *Lichamelijke Opvoeding* uitgevoerd door TeraKnowledge.

LICHAMELIJKE OPVOEDING WORDT INTENSIEF GELEZEN EN BELANDT NIET SNEL IN DE KATTENBAK

De meeste personen die *Lichamelijke Opvoeding* ontvangen (93%), lezen alle (14) nummers en die nummers worden intensief gelezen. 40% leest bijna alles en 27% leest driekwart van elk nummer. In het algemeen besteedt de lezer zo'n 30 tot 45 minuten aan iedere editie van het blad.

In het algemeen zijn de lezers tevreden. *Lichamelijke Opvoeding* krijgt van haar lezers een gemiddeld rapportcijfer van 7,4. Als het is gelezen gooien de lezers het blad niet snel weg. Slechts 7% gooit het blad weg nadat het gelezen is. De rest bewaart het (67%), scheurt artikelen uit (23%) of geeft het weg (1%).

De tevredenheid over het blad blijkt ook uit opmerkingen als: 'Ik vind dat het blad een goede mix is tussen theorie, praktijk en informatieverschaffing. Het geeft me ook een gemeenschapsgevoel als gymleraar. Precies zoals een vakblad hoort te zijn!'

Gevraagd naar wat men eventueel zou willen veranderen aan het blad geeft ongeveer

40% van de lezers aan dat er (nog) meer aandacht besteed mag worden aan praktijk.

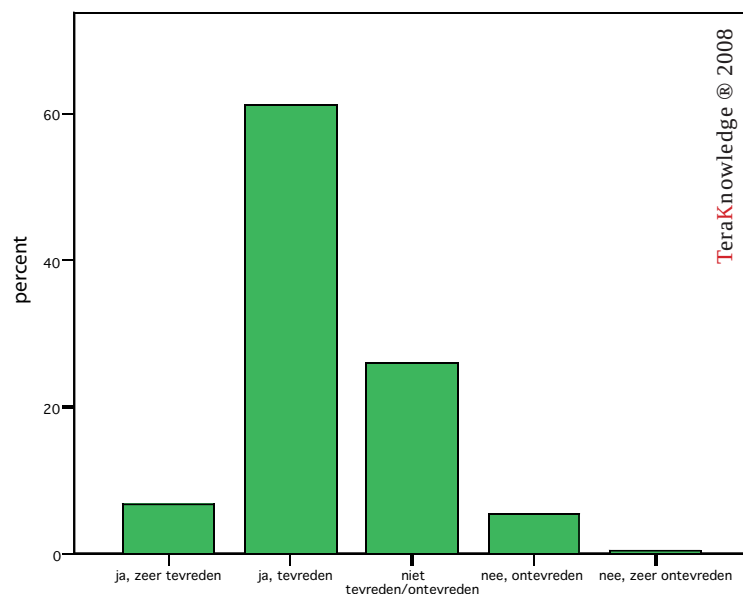
HOE WORDEN DE VERSCHILLENDE ONDERDELEN BEOORDEELD?

Per onderdeel van *Lichamelijke Opvoeding* stelden we twee vragen: Hoe vaak leest u dit onderdeel en welk rapportcijfer geeft u hiervoor? Op basis van de antwoorden van de respondenten

Onderdeel	Rapportcijfer	Vrijwel altijd lezen
Praktijk katern	7,8	82%
Scholing	7,2	61%
Laatste pagina	7,2	59%
IRP	7,2	49%
Eerste pagina	6,9	46%
Topic	7,0	44%
En verder	6,9	43%
Schoolsport *	7,1	42%
Boeken *	6,9	42%
Ter discussie *	7,2	39%
Afdelingen/Agenda	6,5	35%
Ko Lum *	6,7	31%
Gelezen *	6,7	29%
Registratie *	6,5	27%
*= Minder frequente verschijning		

TeraKnowledge © 2008

Theoretische algemene bijdragen

kon het volgende overzicht gemaakt worden. De rangordening is naar het percentage lezers dat aangeeft het betreffende onderdeel vrijwel altijd te lezen.

Ko Lum, Gelezen en Registratie worden het minst gelezen. Deze onderdelen krijgen ook lagere rapportcijfers. Er dient hierbij opgemerkt te worden dat deze laatste drie onderdelen niet in iedere editie van *Lichamelijke Opvoeding* voorkomen.

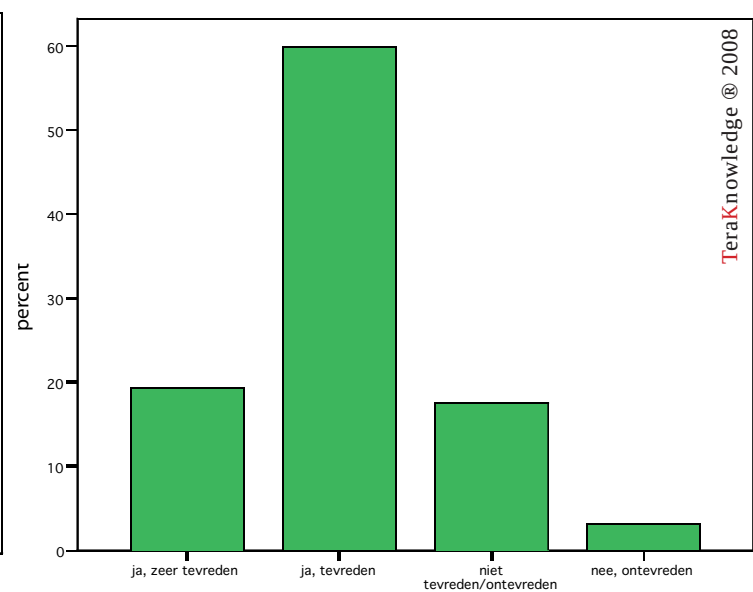
Het merendeel van de respondenten (68%) is tevreden met de theoretische en/of algemene bijdragen in het blad. Zeer tevreden is 7% en tevreden is 61%. In totaal is 6% ontevreden en 26% neemt een middenpositie in.

De meeste lezers (86%) hebben de Academie van Lichamelijke Opvoeding gevolgd en 8% heeft een universitaire opleiding. Akte J (3%) en Cios (1%) sluiten de rij. Het merendeel van de respondenten (82%) is werkzaam als docent lichamelijke opvoeding. 2% is docent in een ander vak en 16% heeft een andere functie. Bij deze laatste categorie wordt onder meer genoemd (nog) studierend, teamleider sport, management (decaan), beleidsmedewerker en met (pre)pensioen.

De top vijf van theoretische en algemene onderwerpen waar men het meest in geïnteresseerd is, staat hieronder weergegeven.

- 1 Accommodatie en materialen
- 2 Rechtspositionele zaken, arbeidsvoorwaarden ed.
- 3 Relatie school en sport
- 4 Uitgangspunten/achtergronden van LO
- 5 (LO in de) onderbouw

Praktijk bijdragen tevreden

De lezers van *Lichamelijke Opvoeding* zijn over het algemeen tevreden over de praktijkbijdragen in het blad. 60% is tevreden en 19% is zeer tevreden. Een zeer klein deel is ontevreden (3%) en de rest (18%) neemt een middenpositie in.

De top vijf van praktijkonderwerpen waar men het meest in geïnteresseerd is, staat hieronder weergegeven.

- 1 Spel
- 2 Turnen
- 3 Atletiek
- 4 Bewegingsactiviteiten
- 5 Zelfverdediging

UITSPRAKEN OVER LICHAMELIJKE OPVOEDING

We legden een aantal uitspraken voor aan de respondenten, waarbij men aan kon geven of men het eens was met die uitspraak. Op basis van de antwoorden kan het volgende beeld geschetst worden. *Lichamelijke Opvoeding* informeert de lezers voldoende over KVLO-aangelegenheden. De lezers zijn door de bank genomen tevreden met de vormgeving (opmaak, opbouw van het blad, omslag, inhoudsopgave) van het blad. En de lezers worden op de hoogte gehouden van de nieuwe ontwikkelingen op het vakgebied. Op het gebied van het leveren van voldoende praktische informatie scoort het blad wat minder in de beleving van de lezers.

LEZERSPROFIELEN

Lichamelijke Opvoeding is een blad voor vrouwen en mannen. De beoordeling van de verschillende onderdelen en het leesgedrag verschillen nauwelijks tussen beide groepen. Verschillen zijn daarentegen wel op te tekenen tussen het leesgedrag van jongere respondenten en oudere respondenten. De verschillen tussen de 'jongere' lezers (jonger dan 38 jaar) en de 'oudere' (38 jaar en ouder), zijn de volgende. De onderdelen die een hoger cijfer krijgen van de jongere lezers

Stelling/Uitspraak**Percentage (zeer) mee eens**

<i>Lichamelijke Opvoeding</i> informeert mij voldoende over KVLO-aangelegenheden	85%
De vormgeving van <i>Lichamelijke Opvoeding</i> (opmaak, opbouw van het blad, omslag, inhoudsopgave) is overzichtelijk en prettig hanteerbaar	84%
<i>Lichamelijke Opvoeding</i> houdt mij op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen op mijn vakgebied	84%
KVLO houdt via <i>Lichamelijke Opvoeding</i> op een prettige manier contact met mij	76%
<i>Lichamelijke Opvoeding</i> biedt mij doorgaans voldoende relevante theoretische/algemene informatie	65%
<i>Lichamelijke Opvoeding</i> geeft mij zeer bruikbare adviezen en suggesties voor mijn dagelijkse werk	63%
<i>Lichamelijke Opvoeding</i> biedt mij doorgaans voldoende praktische informatie	57%
Door het blad <i>Lichamelijke Opvoeding</i> heb ik een moderner beeld gekregen van de KVLO	30%
Ik was me er niet eerder van bewust dat de KVLO het blad <i>Lichamelijke Opvoeding</i> verspreidt	2%

zijn: Laatste pagina, Eerste pagina, Ko Lum, Gelezen en Registratie. De wat oudere lezers geven het onderdeel Schoolsport een hoger cijfer. Hierbij geldt dat het onderdeel dat een hoger rapportcijfer krijgt, ook vaker wordt gelezen. Dus Laatste pagina, Eerste pagina, Ko Lum, Gelezen en Registratie worden significant vaker gelezen door de jongere lezers. Schoolsport daarentegen wordt weer vaker gelezen door de ouderen.

CONCLUSIE

Lichamelijke Opvoeding wordt intensief gelezen en de verschillende onderdelen worden verschillend gewaardeerd en gelezen, maar krijgen allemaal een voldoende van de lezers. Onder de lezers leeft een grote behoefte aan praktische informatie en het blad wordt daarom ook gewaardeerd. Maar het kan altijd beter. Men is niet wars van theoretische onderwerpen, als de vertaling naar de praktijk (van alledag) maar duidelijk blijft. Het blad leeft bij de lezers en velen hebben positieve ideeën en voorstellen voor verandering aangedragen via dit onderzoek. Het onderzoeksverslag dat is aangeboden aan de redactie van *Lichamelijke Opvoeding* bevat een aantal algemene aanbevelingen gebaseerd op de onderzoeksresultaten en veel (realiseerbare en wellicht minder realiseerbare) ideeën van individuele lezers.

DANKWOORD

De redactie dankt hierbij alle lezers voor het invullen van deze enquête. Er zijn enkele waardevolle suggesties gedaan waar we zeker iets mee gaan doen. Daar waar het beter kan, doen we dat. Voor het overige blijven we u bedienen zoals u dat van ons gewend bent.

De vier respondenten die via loting een I-pod hebben gewonnen, zijn:

Ellen Mulder-Manson uit Hilversum

Maaïke van der Meulen uit Brielle

Arnold de Waard uit Goes

Paul Hamelink uit Voorburg.

Het apparaat is reeds naar deze leden verstuurd.

Ook dankt de redactie Paul van der Meer voor zijn accurate wijze van werken, zijn suggesties over het maken van vragen in dit onderzoek en de snelle verwerking van de resultaten.

Paul van der Meer heeft de ALO in Amsterdam afgerond in 1978 en is daarna gaan doorstuderen. Hij is psycholoog/onderzoeker van bureau TeraKnowledge

Correspondentie: redactie@kvlo.nl

ADVERTENTIE

Wintersporten met school?

- > Verzorgde reizen naar alle wintersportlanden
- > Van eenvoudig tot luxe
- > Wintersport als werkweek!
- > Het gehele jaar door
- > Vanaf 15 tot 300 personen
- > Vrijplaatsen voor de begeleiders
- > Aandacht voor al uw wensen
- > Ook voor stedenreizen!
- > 25 jaar ervaring!

Bel vandaag nog: 0341-460812
Internet: www.g2-reizen.nl

G2 REIZEN De Groepsreizen Specialist

R ► AFDELINGEN**DRENTHE EN 'T SUYDENVELT****Studiedag 'Vakmanschap is meesterschap'**

November 2008

R ► AGENDA**MOTORISCH LEREN**

Klassieke theorieën en nieuwe inzichten over motorisch leren, met voorbeelden en toepassingen op het gebied van sport, muziek en recalcitatie.

Datum: 4 okt., 7 okt. en 17 nov.

Info: info@stichtingiton.nl

NOTULEN VOORJAARSVERGADERING D.D. 16 MEI 2008

Harry Evers over GO-zaken

1 1 Opening

Van Driel opent de vergadering en heet een ieder van harte welkom, in het bijzonder de ereleden Vd Gugten, Vd Loo en Loopstra.

5 Het woord is aan de afdeling 's Gravenhage e.o..

Wassenaar heet namens de afdeling alle aanwezigen van harte welkom in Den Haag, ter gelegenheid van het 125-jarig jubileum van de afdeling. Een geslaagd bezoek aan de Haagse Sporttuin en een gezamenlijk diner met hoofdbestuur en staf heeft de voorgaande dag plaatsgevonden. De afdeling biedt Van Driel de jubileumtas van de afdeling aan, die later voor alle aanwezigen beschikbaar is. Wim Wieringa heeft een beeld ten behoeve van het bureau in Zeist gemaakt, dat door Van Driel wordt onthuld en in ontvangst genomen.

15 Van Driel feliciteert het afdelingsbestuur met hun levendige en actieve afdeling. Daar zijn we als vereniging zuinig op. Tevens spreekt hij zijn dank uit voor de goede ontvangst van de vorige dag en biedt de afdelingbestuurders een attentie aan.

20 2 Mededelingen

De mededelingen zijn ter vergadering uitgereikt.

- Sinds de Wintervergadering zijn de volgende leden overleden:

dhr. E. Arends uit Peize	- afd. De Noorder
dhr. M.A.M. Maeijens uit IJzendijke	- afd. Zeeland
25 dhr. P.H.J. Soolsma uit Akkrum	- afd. Friesland
mw. E.G. van der Wulp-van der Werff uit Vlaardingen	- afd. Rotterdam

De aanwezigen herdenken hen met enkele ogenblikken stilte.

- Bericht van verhindering is ontvangen van de ereleden: Bos, Crum, Franssen, De Heer, Ten Hoopen, Kan, Neutkens en de afdeling Gelre. De heer Rijpstra leidt in zijn gemeente de herdenking van omgekomen brandweerlieden. Hij laat een ieder groeten. 30
- Het aantal leden bedraagt op 16 mei: 9026, waarvan 758 kandidaatleden (wijzigingen voorbehouden). In vergelijking met peildatum 25 mei 2007 is dit een toename van 78 leden. 35
- De volgende afdelingsbestuurders hebben afscheid genomen van hun bestuur:

AGOV:	Martin Merkelbag	40
Amersfoort:	Yvonne Bokhorst	
De Noorder:	Hans Wolthuis	
Haarlem:	Don Koehorst	
Noord-Holland:	Gerard Spil.	

 Het hoofdbestuur was hierbij aanwezig. 45
- Sinds de wintervergadering van 8 december 2007 is de zilveren KVLO-speld uitgereikt aan:

mw. Y. Bokhorst, afd. Amersfoort	
dhr. D. Feenstra, inzet docent LO	
dhr. E. Vos, 50 jaar KVLO-lid	50
dhr. K. Zwager, 40 jaar KVLO-lid.	
- Het bestuur van de afd. Zoetermeer kan het werk niet meer voortzetten. Omdat men niet wil overgaan in een andere afdeling, blijft de afdeling voorlopig slapend bestaan. 55
- Mutaties bureau KVLO
 - Vanaf 1 mei 2008 wordt Ton Winkels, als nieuwe stafmedewerker school en sport (0,4 fte) ingewerkt door Aernout Dorpmans. Marchien Klappe heeft zich om privéredenen vrij snel teruggetrokken. 60
 - Het secretariaat is vanaf 8 januari 2008 uitgebreid met Willeke Plooyer. Het contract met Sheila van Ewijk is niet verlengd.
 - Bert Boetes stopt dit schooljaar als coördinator platform bewegen en sport mbo. Hij blijft wel de portefeuille mbo in de KVLO behartigen en vertegenwoordigt de KVLO in platform en klankbordgroep met NOC*NSF, MBO Raad, Ministerie OCW en Ministerie VWS. 65
- De Wintervergadering zal op zaterdag 13 december 2008 worden gehouden in het Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht. 70

- Voor de organisatie van de Voorjaarsvergadering 2009 heeft de afdeling de Noorder, die dan 125 jaar bestaat, zich aange-
- 75 meld. In het jaar 2010 zal de afdeling Haarlem de organisatie op zich nemen ter gelegenheid van haar 100-jarig bestaan.
- Begin dit jaar is gestart met de voorbereiding op een behoefte/tevredenheidsonderzoek onder de leden van de KVLO. Wij gaan dit onderzoek doen, omdat wij de behoeften aan dienstverlening onder onze leden beter willen leren
- 80 kennen en de kwaliteit van onze dienstverlening willen verbeteren. Doen we de juiste dingen en doen wij die dan ook goed? Het onderzoek omvat een aantal stappen. Oriëntatie: formuleren van doelen en plan van aanpak. Vooronderzoek: diverse breedte-interviews onder leden om inhoud van vragenlijst vast te stellen. Ontwikkelen vragenlijst: op basis van
- 85 de resultaten van het vooronderzoek wordt een vragenlijst vervaardigd. Uitvoering van het onderzoek. In het hoofdbestuur is de keuze gemaakt om ons in dit onderzoek in eerste instantie te richten op de leden die momenteel werkzaam zijn in het onderwijs.
- 90 • Op peildatum 16 mei 2008 zijn 70 scholen PO en 91 scholen VO gecertificeerd als Sportactieve School. In 2010 moet de KVLO 200 scholen PO en 75 scholen VO gecertificeerd hebben.
- 95 • Het aantal personen dat zich heeft ingeschreven in het Initiële Register bedraagt op dit moment 425. De aandacht voor registratie uit het Platform VVVO is groeiende. Er is overleg met de andere verenigingen om te komen tot overeenkomstige procedures.
- 100 • Het woord is aan de Groepering Thomas van Aquino.
- Matthijsse: de Thomas Oriëntatiedag wordt gehouden op vrijdag 12 december, voor de laatste keer in de huidige setting. Volgend jaar vindt de dag plaats in de nieuwe sportaccommodatie in Tilburg. Er is een viertal Thomas-bulletins
- 105 uitgegeven. Thomas streeft ernaar de internationale contacten met katholieke sportorganisaties te versterken.
- Op 10 en 11 april heeft in Garderen de tweedaagse voor afdelingsbestuurders en stafleden plaatsgevonden met als thema Communicatie.
- 110 • Op maandag 19 mei vindt de Anders Actieavond plaats in Eindhoven. Het thema is 'Embedded fitness'. Er zijn 23 deelnemers. Het hoofdbestuur van de KVLO bedankt de organisatiecommissie.
- In 2008 hebben de volgende studiedagen plaatsgevonden:
 - 115 - 24 januari studiedag MBO in Amsterdam, 92 deelnemers
 - 7 februari studiedag VO in Den Haag, 180 deelnemers
 - 24 april studiedag BSM in Enschede, 70 deelnemers.
 De studiedag SO van 14 mei wordt om organisatorische redenen verschoven naar het najaar.
- 120 Voor het schooljaar 2008-2009 zijn de volgende studiedagen gepland:
 - studiedag SO, datum nog niet bekend
 - studiedag Trendsport, 8 oktober in Nijmegen
 - studiedag PO, 5 november in Groningen
 - 125 - studiedag Praktijkonderwijs, november, locatie nog niet bekend
 - studiedag VO, februari 2009 in Tilburg.
- Scholingen:
 - drie regionale bijeenkomsten netwerk LO2 vmbo in maart/april, totaal ca. 50 deelnemers 130
 - netwerk vernieuwde onderbouw, februari en maart, 13 personen
 - twee bijeenkomsten vakwerkplanontwikkeling SO in februari en april
 - drie herhalingscursussen en één basiscursus EHBO in het KVLO-bureau. Daarnaast twee basiscursussen en twee herhalingscursussen op locatie. Er is veel vraag naar en de cursussen worden als plezierig ervaren. 135
 - er zijn 55 scholen vertegenwoordigd in zes netwerken BSM. Ieder netwerk is dit jaar vijf keer bijeen geweest. 140
- Aan het Kwaliteitsproject hebben dit jaar wederom vijf scholen deelgenomen: Esdalcollege Emmen, Trinitascollege Heerhugowaard, Dr. Nassaucollege Assen, Ichtuscollege Driehuis en het Strabrechtcollege Geldrop.
- De verkiezing Sportiefste school van Nederland in het VO vond plaats op vrijdag 11 april. Winnaar werd de Tabor scholengemeenschap uit Hoorn. De datum voor de verkiezing van de Sportiefste school in het PO, voorjaar 2009, is nog niet bekend. 145
- Op donderdag 22 mei vindt de Voetbaldag SO plaats op het KNVB terrein te Zeist. Er nemen ca. 36 teams aan dit toernooi deel. 150
- Op vrijdag 30 mei 2008 zal Mission Olympic, The School Final plaatsvinden in het Olympisch Stadion en 20 sportaccommodaties in en om Amsterdam. 155
- Op 14 juni vindt de KVLO Golf Trophy plaats op golfbaan Naarderbos. Op 16 september vindt de KVLO-NGF Talententrophy en KVLO-NGF Beloftentrophy (voor GVBhouders en niet-golfers) plaats tijdens de NGF Nascholingsdag op Papendal en de Edese Golf. 160
- Nog voor de zomervakantie zal er een convenant worden gesloten tussen ALO's, NKBV en KVLO met betrekking tot de opleiding klimmen op school. De coördinatie ligt bij het Klimplatform waarin genoemde organisaties samenwerken.
- Delen van de KVLO-website zijn nu ook rechtstreeks te vinden onder de domeinnamen:
 - kvlorechtspostitie.nl, kvlostudiedagen.nl, kvloregistratie.nl,
 - kvloregiocoördinatoren.nl, kvloservice.nl, kvloonderwijs.nl
 - en mijnkvlo.nl. 170

Jan Mol van de afdeling Haarlem

- De KVLO e-mailnieuwsbrief wordt momenteel verzonden naar 4179 leden en is in 2008 acht keer verzonden. Een digitale ledenraadpleging met betrekking tot het laatste onderhandelaarsakkoord op 23 april heeft 372 reacties opgeleverd (peildatum 28 april).
- Naar aanleiding van eerdere inbreng in de ledenvergadering over het functioneren van het hoofdbestuur is ter vergadering een notitie inzake bestuurlijke vernieuwing uitgereikt.

180 3 Notulen Wintervergadering 2007

Er zijn geen opmerkingen; de notulen worden vastgesteld.

4 Voorstel hoofdbestuur

185 Het hoofdbestuur stelt voor het beleidsplan 2008-2012 vast te stellen.

Er is vanuit de afdelingen bij het hoofdbestuur geen verdere inbreng binnengekomen sinds de Wintervergadering 2007.

Het beleidsplan wordt vastgesteld.

190 Het beleidsplan wordt gepubliceerd op de website en wellicht in een verkorte versie in foldervorm uitgegeven. Naar aanleiding van dit beleidsplan wordt een activiteitenplan opgesteld. Ook dit wordt gepubliceerd.

Uitleg over de financiën

5 Jaarrekening 2007

210 a Rekening en verantwoording 2007

Van Bussel licht deze jaarrekening in nieuwe vorm toe. Het is een eigen uitgave van de KVLO, door de accountant gecontroleerd. Dit naar aanleiding van de vraag vanuit de leden om een betere leesbaarheid en vanwege kostenbeperking. Dank hierbij voor de inzet van Westerbeek. Van Bussel verzoekt de penningmeesters een opgave van bezittingen per 31-12-2007 aan haar door te geven, met als doel inzicht te krijgen in de totale gelden van de vereniging. De jaarrekening is akkoord, met dank aan Van Bussel en Westerbeek.

220 b Decharge bestuur

Aan het bestuur wordt decharge verleend voor het jaar 2007.

6 Jaarverslag 2007

225 Geen opmerkingen, het jaarverslag wordt vastgesteld. Leden die belangstelling hebben voor het jaarverslag kunnen dit opvragen bij het bureau in Zeist.

7 Rondvraag

Schriftelijk:

De afdeling Gelre heeft vragen omtrent combinatiefuncties ingestuurd. Deze vragen zijn, in verband met de afwezigheid van de afdeling bij deze vergadering, schriftelijk behandeld. De vragen en antwoorden zijn reeds aan de afdelingen toegestuurd.

Mondeling per afdeling:

235 Snijders Blok, afd. AGOV: heeft zorg over de overbelasting van collega's die als eenling werken op een school, meestal in het PO. Deze overbelasting komt voor een groot deel voort uit taken buiten de reguliere baan; met name vanwege sociale problematiek.

240 Dorpmans stelt voor het geschetste probleem te verruimen naar de situatie in kleine dorpen waar andere constructies voor vakleerkrachten bedacht moeten worden; bijvoorbeeld combinatiefuncties.

245 Van Driel zegt toe dat het hoofdbestuur zich over deze problematiek zal buigen. Een oplossing kan op diverse niveaus liggen. De afdelingen wordt gevraagd concrete zaken bij het hoofdbestuur te melden.

Mondeling individueel:

Geen vragen.

8 GO-zaken

255 Evers geeft de actuele stand van zaken weer. Veel heeft de afgelopen periode in het teken gestaan van het Actieplan Leerkracht naar aanleiding van het rapport Rinnooy Kan. Het overleg ging om de besteding van de toegezegde € 1,1 miljard. Minister, werkgevers en werknemers over alle sectoren waren erbij betrokken. Er is een resultaat bereikt. Een aantal voorstellen wordt *niet* gerealiseerd: de versobering bapo-regesling, afschaffing van de automatische periodiek, een algemene beroepsvereniging en daarmee een algemeen landelijk register.

260 Wat gaat er (over een aantal jaren gespreid) wel gebeuren? In het PO wordt de carrièrelijn verkort van 18 naar 15, in het VO van 18 naar 12. Upgrading wordt gerealiseerd door meer LB-functies in het PO en in het VO meer LC- en LD-functies. De percentages liggen vast in een convenant (zie www.kvlo.nl), hoewel dit in overleg met de MR op schoolniveau wordt geregeld. Het beschikbare budget is met de vastlegging in het convenant geborgd, maar de medezeggenschapsraden gaan in de regelingen op schoolniveau een belangrijke rol spelen. De beschikbare gelden worden gefaseerd en na controle verstrekt. Men kan hogere functies bereiken op basis van kwalificaties. Docenten PO die hun maximum bereiken hebben, krijgen er € 850,- jaarlijks bij; docenten VO € 1000,-. Er komt een landelijk scholingsfonds. Elke leraar kan hier in zijn carrière eenmaal een beroep op doen tot een maximumbedrag, gekoppeld aan verloop voor scholing die leidt tot hogere kwalificatie.

280 Gevraagd wordt of het voor de kwalificaties verschil maakt of uren in de bovenbouw of in de onderbouw gegeven worden. Evers licht toe dat beschrijvingen van de diverse functies met daarin genoemd onder- of bovenbouw blijven bestaan. De kwalificaties komen erbij. Een eerstegraads leraar die uren

285 geeft in de bovenbouw havo/vwo heeft aanspraak op een LD-functie. Daaraan is geen limitering verbonden. Er zullen waarschijnlijk teams van leraren voor de bovenbouw ontstaan om de kosten in de hand te houden. Omdat ons vak ook in de bovenbouw gegeven zal moeten worden, zal er voor ons een groei in LD-functies kunnen ontstaan.

290 Veenstra voegt toe dat waar recht ontstaat op LD-functies, nadeel kan ontstaan voor LC-functies. Daarnaast horen bij een LD-functie ook andere taken en verantwoordelijkheden waaraan moet worden voldaan in het kader van functie-waardering. Budgetten zijn al jaren naar de school gegaan

295

sculptuur aangeboden
door de afdeling
's Gravenhage

300

305

zonder ingezet te zijn voor functiedifferentiatie. Met de VO-raad is een rekenmodel gemaakt op basis van de middelen die geborgd naar de scholen komen. Daarmee kan de LC- en LD-verdeling gemaakt worden. Aparte flexibele beloning voor extra werkzaamheden kan op schoolniveau besproken worden met de MR. Incidentele beloning is overigens al langer mogelijk. Voordeel van dit convenant is dat de gelden nu geormerkt zijn.

310

315 Er bestaat zorg over de uitstroom van docenten van PO naar VO en daar van onder- naar bovenbouw. Dit kan een ondermijning worden van onze moeite om goede docenten in het PO te krijgen. Post vraagt om praktijkervaringen hierover.

320

Evers deelt deze zorg die overigens niet alleen voor docenten LO geldt; er kunnen ook in de schoolteams problemen ontstaan. De functieverdeling zal daarom professioneel personeelsbeleid vergen.

325

De digitale ledenraadpleging over het bereikte resultaat is afgerond met als uitkomst: 30% tegen en 70% voor omzetting in een definitief akkoord.

330

De Wijn, afd. Friesland refereert aan de wilde stakingen die zijn georganiseerd vanuit wantrouwen ten opzichte van de bonden. Hij pleit ervoor de uitkomsten van de digitale ledenraadpleging goed te bestuderen en bij andere bonden reacties na te vragen.

335

De uitkomsten van de digitale ledenraadpleging worden gepubliceerd. Evers licht toe dat de wilde stakingen voornamelijk werden georganiseerd door een kleine groep vanuit de AOB. Uit onze vereniging zijn geen geluiden van wantrouwen gehoord. We zullen over de acties contact hebben met de AOB. Veenstra merkt hierbij op dat het belangrijk was dat we in onderhandeling gingen over de besteding van het extra budget. Als we dat nalieten, was het beschikbare bedrag zeker verlaagd. De 1,1 mrd staat overigens buiten de CAO-onderhandelingen

voor PO en VO, die inmiddels alweer begonnen zijn. In die onderhandelingen gaat het onder andere om de reguliere salarisverhogingen.

Van Driel: we pakken de signalen van onze leden op en kijken goed naar de ontwikkelingen op de scholen rond de functie-verdeling. Meld de ervaringen bij het bureau. We zullen 345 bezien of dit via de website kan. Rond de functieverdeling zal veel op schoolniveau afgehandeld worden. Aanleiding om de MR-ondersteuning weer meer aandacht te geven. We zullen de digitale mogelijkheden voor ledenraadpleging verbeteren en uitbouwen. Daarnaast blijven ook de mondelinge ledenraadplegingen bestaan. Dank aan Evers en Veenstra voor hun inzet in de onderhandelingen. 350

9 Bespreekpunten

Project regionale positionering 355
Het hoofdbestuur stelt voor het project regionale ondersteuning komend jaar voort te zetten en legt een voorzet voor evaluatie van het project voor.

Post licht het voorstel tot evaluatie toe. De conceptvragenlijst is klaar en wordt in september naar de afdelingsbesturen verzonden. Zij verzoekt de besturen uiterlijk half september een bestuursvergadering te beleggen om deze vragenlijst in te vullen. De resultaten daarvan worden gebundeld en gepresenteerd in een kaderbijeenkomst eind oktober. Naar aanleiding hiervan doet het hoofdbestuur in de Wintervergadering 365 2008 een voorstel over de voortgang van het project. Het takenpakket van de regiocoördinatoren verandert in de komende periode. Zo zullen de regiocoördinatoren de voorlichting op de ALO's op zich nemen.

370 Snijders Blok, afd. AGOV heeft moeite met deze verschuivingen in het takenpakket van de regiocoördinatoren en verzoekt het hoofdbestuur het takenpakket te herzien. Het werk met betrekking tot de voorlichting op ALO's gaat ten koste van de ondersteuning aan de afdelingen.

Van Driel licht toe dat het project eigenlijk aan het eind van dit cursusjaar beëindigd zou worden. We willen onze regiocoördinatoren toch behouden voor ondersteuning aan de afdelingen. Doordat de regiocoördinatoren goede contacten met de opleidingen hebben, is besloten hen de voorlichting te laten verzorgen. Wel zal nogmaals gekeken worden of (ook) anderen ingezet kunnen worden bij voorlichting op de ALO's. Met het ALODO is overleg over de beste contactmomenten. Het hoofdbestuur blijft dit volgen. 375

Rotting, afd. Twente: Voorlichting aan studenten moet gebeuren door wie dit het beste kan. Dijkstra, afd. De Noorder heeft goede ervaringen met contacten tussen de afdeling en studenten. Hij pleit ervoor de samenwerking te zoeken. Met dank aan Post en het team van regiocoördinatoren voor hun inzet wordt het voorstel van het hoofdbestuur aangenomen. 385

10 Sluiting

Van Driel sluit het eerste deel van de vergadering.

Notuliste: Corry Dijkstra

Foto's: Sebastiaan Nederhoed 395

KVLO VERGADERT MET EEN RUISENDE ZEE OP DE ACHTERGROND

Het is vrijdagmiddag 16 mei als in het prachtig gelegen Atlantic Hotel in Kijkduin KVLO-voorzitter Gert van Driel iedereen welkom heet bij het openbare gedeelte van de voorjaarsvergadering 2008 van de KVLO. De 146e jaarvergadering alweer met deze keer als gastsprekers Sander Dekker, wethouder Sport en Onderwijs van de Gemeente Den Haag en Marcel Sturkenboom, directeur Sport van NOC*NSF. Een middag die tevens in het teken zal staan van het afscheid van beleidsmedewerker School en Sport Aernout Dorpmans. **Door: Pieter Matthijsse**

Na twee prachtige weken met zomers weer verheug ik me samen met veel collega's op een dagje strand. Dat komt mooi uit want de afdeling Den Haag heeft een voortreffelijke stek gevonden voor de voorjaarsvergadering direct aan het strand van Kijkduin. Een plek waar de golven uitnodigend het strand op rollen, het duingras vrolijk wiegt in de wind en de meeuwen hun kenmerkende geluid laten horen. Zou er van serieus vergaderen iets terecht komen vandaag? Jawel, want laat nu net op donderdagmiddag het weer zijn omgeslagen. Het regent zelfs tijdens de vroege ochtenduren. Door de hartelijke ontvangst door de Haagse gastheren deert dat echter niemand en voelt het toch zomers. Vanuit het restaurant kijk je prachtig uit over de duinen en de zee. Heerlijk dat je hier mag vergaderen. Vriendelijk worden we naar de vergaderruimte geleid. Ik kijk nog snel even over de zee, de deuren van de vergaderzaal sluiten zich. Het serieuze werk kan beginnen.

Afdelingen van groot belang

'Dat wij hier vandaag in Den Haag vergaderen heeft als aanleiding dat de afdeling Den Haag 125 jaar bestaat. Het is altijd weer bijzonder als een afdeling een jubileum viert. Bij dezen wil ik dan ook graag de jarige afdeling van harte feliciteren aan het begin van onze jaarvergadering.' Gert van Driel wil met die felicitaties tevens het belang onderstrepen dat de KVLO hecht aan haar afdelingen. 'Voor het werk van een landelijk werkende organisatie als de KVLO is het van groot belang om in de regio veel actieve leden te hebben. Collega's die naast hun vaak drukke baan bereid zijn zich in te zetten voor ons gezamenlijk ideaal: goed bewegingsonderwijs en schoolsport voor alle kinderen, op alle scholen en schooltypen in Nederland.' Den Haag heeft van oudsher een goede naam als het gaat om vakonderwijs op de basisscholen mede door het werk van de afdeling. Gert van Driel: 'De afdeling Den Haag is een levendige afdeling die altijd probeert zicht-

baar te zijn voor de leden. De afdeling onderhoudt ook goede contacten met de Haagse Academie voor lichamelijke opvoeding. Een opleiding die voor de vakontwikkeling een belangrijke bijdrage heeft geleverd en dat nog steeds doet. Met een vakgebied als het onze dat niet voor iedereen een vanzelfsprekende plaats heeft binnen ons onderwijsstelsel is het van het groot belang de gelederen te sluiten en met elkaar op te trekken. Onze afdelingen vormen daarbij een belangrijke schakel.'

Een vleugje topsport

Voordat Gert de eerste gastspreker introduceert, grijpt hij nog even terug naar het ochtendgedeelte, de huishoudelijke vergadering van de KVLO. 'Vanmorgen hebben we het beleidsplan 2008-2012 vastgesteld. Een aantal uitgangspunten van ons nieuwe beleidsplan heeft betrekking op het thema school en sport. Dit thema staat vanmiddag centraal. Niet zomaar toevallig. Aernout Dorpmans neemt vandaag namelijk afscheid. Als beleidsmedewerker School en Sport heeft hij zich tien jaar ingezet voor de schoolsportactiviteiten van de KVLO.' Het zal Aernout goed doen dat in het nieuwe beleidsplan ruim aandacht is voor het gebied waar hij zich zo voor heeft ingezet. Gert: 'Leren bewegen doe je niet voor de school, maar voor het leven. Dit betekent dat het bewegingsonderwijs niet alleen gericht kan en mag zijn op het individuele leer- en ontwikkelingsproces van leerlingen, maar juist ook op een verkenning van en een toerusten tot de buitenschoolse bewegingscultuur.' Het bewegingsonderwijs moet kinderen dus ook laten kennismaken met de sport. De schoolsportactiviteiten van de KVLO worden vanuit die gedachte vormgegeven. 'Als KVLO kiezen we voor breedtesport met een vleugje topsport. We willen zoveel mogelijk leerlingen bereiken. Schoolsporttoernooien moeten dan ook geen verdubbeling zijn van al bestaande toernooien en de jeugdcompetities georganiseerd door de sportbonden. Daarom kiezen we voor

indelingen die aansluiten bij de beleving op de scholen: klas-senteams, jaarlagen, competitie- en niet competitiespelend. We proberen zo om ook leerlingen mee te laten doen die niet op een specifieke sport zitten. Verder kan een school altijd ook met een schoolteam komen waar de beste sporters van de school in zitten: een vleugje topsport dus.'

Samenwerking met sportbonden en NOC*NSF gaat de KVLO niet uit de weg. In tegendeel zelfs. Gert van Driel: 'Schoolsport moet een brug vormen tussen de school (het bewegings-onderwijs) en de sport. Vandaar ook de samenwerking tussen de sportbonden, NOC*NSF en de docenten bewegingsonder-wijs. Met elkaar, in de samenwerking kunnen wij het beter maken voor onze kinderen.' En dat sluit helemaal aan bij het motto van het nieuwe beleidsplan 'Voor een betere kwaliteit in bewegen, voor alle kinderen elke dag.' Aernout Dorpmans hoort het allemaal genoegzaam aan.

Op de fiets door Den Haag

De wethouder Sport en Onderwijs van de Gemeente Den Haag laat zien zelf het goede sportieve voorbeeld te geven. In een flitsend promofilmpje fietst Sander Dekker door zijn stad en laat ons kennismaken met de sport- en beweegmogelijk-heden in de hofstad. Hij maakt duidelijk dat er veel te bewe-gen valt in Den Haag. Voor iedereen, op elk niveau. 'We willen de stad in topconditie brengen want een sportieve stad is een gezonde stad.' aldus de enthousiaste wethouder. 'Ik ben trots dat jullie Den Haag gekozen hebben als locatie voor jullie

voorjaarsvergadering. We delen namelijk de passie voor sport. Gelukkig sta ik er als wethouder niet alleen voor.' Sander Dekker noemt en roemt het werk van enkele collega's die in het Haagse iets van de grond hebben weten te tillen zoals de realisatie van de Haagse Sporttuin. 'Vakdocent Sjors werkt in de Schilderswijk. Een wijk waar te weinig beweegruimte was voor de kinderen die daar wonen. Sjors bedacht het idee van de Haagse Sporttuin. Een veilige plek waar kinderen naar har-telust kunnen bewegen en sporten. Zo'n 400 kinderen bewe-gen daar nu iedere week.'

Compliment

Om docenten LO te laten kennismaken met het concept van de Haagse Sporttuin hadden alle afdelingsbesturen op don-derdagmiddag de mogelijkheid om de openlucht sportaccom-modatatie te bezoeken. Vier openbare basisscholen, een school voor speciaal basisonderwijs, welzijnsinstellingen en diverse sportverenigingen werken samen binnen het concept van de Haagse Sporttuin. Sander Dekker: 'Een samenwerking in opti-ma forma. Ik wil hier een groot compliment geven aan al die collega's van jullie die zich met enorm veel enthousiasme inzetten om projecten als deze te realiseren. Als gemeente investeren we in die scholen waar vakleerkrachten actief zijn. Op school laten we ze bewegen, na school laten we ze kennis-maken met veel verschillende sporten. Bijna wekelijks zijn er activiteiten met als hoogtepunt de Haagse Schoolsport Olympiade waaraan zo'n drieduizend kinderen deelnemen. In Den Haag willen we ook de combinatiefunctionaris de ruimte

De Haagse wethouder, Sander Dekker

FOTO: SEBASTIAAN NEDERHOED

geven zodat we nog meer ideeën kunnen uitwerken. Met de inzet van combinatiefunctionarissen kunnen we ook de sportverenigingen versterken.' De gedreven wethouder roept op tot samenwerking: 'Onderwijs, sportverenigingen en gemeenten moeten de handen ineen slaan. Door te sporten leer je samen te werken, leer je te winnen, leer je te verliezen. Lessen die niet alleen van toepassing zijn in de sport maar die ook in de rest van je leven van belang zijn. Alle kinderen gaan naar school. Daar kunnen we ze dus ook allemaal bereiken en kunnen we echt iedereen in beweging krijgen. De combinatiefunctionaris gaat daar een cruciale rol in spelen. Wij zijn klaar voor de start.'

Sport en bewegen op Olympisch niveau

Marcel Sturkenboom is de tweede gastspreker tijdens de voorjaarsvergadering. 'Ik ben vereerd met de uitnodiging om met jullie te spreken en te gast te zijn bij een afdeling die een jubileum te vieren heeft. Knap om zolang al stil te staan bij het belang van bewegen.' Als directeur Sport van NOC*NSF staat Marcel natuurlijk voor de sport en dat is direct te merken. 'De combinatiefunctionaris moeten we niet zien als een werkgelegenheidsproject voor gymleraren. Het is een cruciale denkfout als we dit benaderen vanuit het onderwijs. Willen we de sport namelijk echt professionaliseren dan moeten we denken vanuit de sport. De beweging van de vereniging naar het onderwijs is belangrijk willen we een slag maken. Bewegingsonderwijs moet in mijn ogen dan ook sportonderwijs zijn. Gewoon voor sport gaan en dat op alle niveaus. Het is ook jammer dat we nog teveel blijven denken in projecten. We moeten fundamenteel aan de slag willen we structureel iets veranderen. Breng sport en bewegingsonderwijs op Olympisch niveau.'

De Spelen als inspiratie

'Toen we uit Athene terugkwamen zeiden verschillende sporters, bestuurders en politici: Als ze in Griekenland de Olympische Spelen kunnen organiseren dan moeten wij dat toch ook kunnen.' Met Erica Terpstra voorop wordt er nu hard gewerkt aan een plan om Nederland op Olympisch niveau te krijgen. Marcel Sturkenboom: 'Het gaat niet om de Spelen zelf

Spreker Marcel Sturkenboom

maar om de weg daar naar toe. Of we de Spelen krijgen of niet hangt van heel veel factoren af. Daar gaat het ons ook niet om. Wel om wat het teweeg brengt onderweg naar 2021, het jaar van de toewijzing van de Spelen van 2028. Het idee om te gaan voor de Spelen moet ons inspireren.' Het jaartal 2028 is niet zomaar gekozen. Het geeft aan dat het een langetermijntraject betreft en 2028 inspireert en enthousiasmeert. Het is dan immers precies honderd jaar na de Spelen van Amsterdam. De initiatiefnemers zien het perspectief van een mogelijke organisatie van de Spelen in ons land als een kans, een katalysator om vele krachten zodanig te bundelen dat de maatschappelijke betekenis van sport echt benut wordt. Marcel Sturkenboom: 'Aandacht voor sport, bewegen en gezondheid is een steeds belangrijker trend. Die moeten we oppakken. Daarnaast leveren de Spelen gewoon geld op. Sinds 1992 verdienen we geld met de Spelen. Projecten die al lang op stapel staan zoals aanpassingen aan de infrastructuur, wegen, hotels en accommodaties worden vaak versneld door de toewijzing van de Spelen. Dat moet ook hier gebeuren. Het hele land moet er beter van worden. Het moet dan ook geen plan zijn alleen van de sportwereld maar een plan van ons allemaal.'

Van iedereen, voor iedereen

'Het gaat om een integrale aanpak van de basis naar de top. Daarvoor hebben we zes bouwstenen vastgesteld en voor iedere steen hebben we ambities geformuleerd. Zo willen we voor de bouwsteen 'Evenementen' de komende jaren 15 WK's en 10 EK's in ons land organiseren.' Een mooi vooruitzicht voor de sportliefhebbers in ons land die toch al niet te klagen hebben wat dit betreft. De sportbonden weten nu al ieder jaar een of meer aansprekende titeltoernooien naar ons land te halen. Zo vond dit jaar het EK Zwemmen plaats in Eindhoven en staat het WK Triatlon nog op de kalender. Volgend jaar vormt Ahoy het decor voor het WK Judo en in 2010 voor het WK Turnen. De andere bouwstenen naast Evenementen zijn Topsport, Sportontwikkeling, Media-aandacht, Sportwaarden en Maatschappelijke thema's. Enthousiast neemt Marcel ons mee in zijn ambitieuze verhaal. Een verhaal waaraan nog vele hoofdstukken zullen worden toegevoegd op weg naar 2028. 'Een plan dat, ik benadruk dat nogmaals een katalysator wil zijn voor verandering en vooruitgang. Het moet iedereen binnen het bewegingsonderwijs, de sport en in de rest van onze samenleving inspireren. Een plan van iedereen, voor iedereen.' Marcel eindigt met: 'Ik hoop u allen terug te zien in 2028.' We zullen ook voor die tijd nog vaak van hem horen.

Tomeloze inzet

Het laatste deel van de voorjaarsvergadering staat helemaal in het teken van het afscheid van Aernout Dorpmans. Natuurlijk is het voorzitter Gert van Driel die het woord neemt en zich richt tot de vertrekkende beleidsmedewerker: 'Het is tien jaar geleden dat Aernout voor het eerst vanuit zijn werk als gymnastiekleraar, op de school in Tilburg werd vrijgesteld om voor een halve weektaak bij de KVLO te komen werken. Je werd aangenomen om samen met Herman van den Berg en

Aernout Dormans wordt bedankt

bestuurslid Oscar Erken de organisatie van schoolsport op je te nemen. Vanuit het huidige perspectief een overzichtelijke klus: 60 scholen die op een beperkt aantal sporten meededen aan de KVLO schoolsporttoernooien. Inmiddels is de deelname verdrievoudigd. Nu doen er 180 scholen mee met in het totaal ongeveer 200.000 leerlingen, het aantal sporten is uitgebreid en het geheel wordt afgesloten met een spetterende finale in Amsterdam onder de naam Mission Olympic.' Het moge duidelijk zijn dat deze ontwikkeling mede tot stand is gekomen dankzij de toelozende inzet van Aernout. Gert van Driel roemt hem ook om zijn vele initiatieven zoals de organisatie van studiedagen, clinics rond grote sportevenementen, de verkiezing van de sportiefste school, de certificering van sportactieve scholen en de verkiezing van de sportiefste school van Europa. Gert van Driel: 'Daarnaast was je betrokken bij de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen tussen het bewegingsonderwijs op school en de sportvereniging. Je was een van de motoren achter de organisatie van de acties rond GYM MOET en tot op heden ben je scorende spits van de Alliantie School & Sport, samen sterker.'

Erelid

Volgens Gert is het succes van het werk van Aernout in eerste instantie te danken aan zijn manier van denken: 'Je denkt in termen van kansen en mogelijkheden. Je hebt het werk op

die voor jou kenmerkende manier gedaan. Met een grote inzet, bijna altijd goed gehumeurd, vol ideetjes en verhalen. Je hebt tien jaar lang op een bepalende manier bijgedragen aan het gezicht van de lichamelijke opvoeding in Nederland en aan de samenwerking met de sport.' Tot verrassing van Aernout sluit Gert af met: 'Als dank voor je inzet willen we je het erelidmaatschap van de vereniging aanbieden.' Een staande ovatie maakt duidelijk dat alle aanwezigen daarvoor honderd procent achter staan. Aernout is er beduusd van: 'Dit verrast me enorm. De eerlijkheid gebiedt me te zeggen dat ik de laatste dagen toch wel wat slechter heb geslapen.' Afscheid nemen is toch lastiger dan het lijkt. Aernout geeft aan dat wat hij heeft kunnen realiseren niet alleen zijn verdienste is: 'Oscar heeft me altijd ondersteund en uitgedaagd. Verder zitten er op kantoor een aantal geweldige meiden die heel veel werk verzetten. Ik heb een aantal hartstikke leuke momenten gehad. Een topper was voor mij de actie GYM MOET. Vooral omdat toen zoveel maatschappelijke organisaties zich hard maakten voor het belang van goed bewegingsonderwijs.' Dan onderbreekt Oscar Erken het verhaal van Aernout om samen met Guus Klein Lankhorst en de percussieband van OSB voor een muzikaal en swingend slot te zorgen. Een soort 'Toppers in concert' maar dan anders. Aernout kan nog net zeggen: 'KVLO het gaat jullie goed.' Aernout, wij wensen jou hetzelfde.

EN VERDER

OPLEIDING MASTER OF SPORTS GAAT VAN START

Voor het eerst gaat een (voormalige) ALO een opleiding aanbieden op masterniveau. Fontys Sporthogeschool start per januari 2009 de NVAO-geaccrediteerde opleiding 'Master of Sports'. Reden genoeg om eens wat dieper in te gaan op het hoe en waarom van deze master. **Door: Pieter Cornelissen**

Veel afgestudeerden Lichamelijke Opvoeding volgen een vervolgopleiding. Sommigen direct na hun studie, anderen na het opdoen van enige werkervaring. De redenen om een vervolgopleiding te doen kunnen verschillend zijn: door behoefte aan meer verdieping, voor het verbeteren van het carrièreperspectief, of gewoon omdat men toe is aan een nieuwe uitdaging. Opleidingen die blijkens marktonderzoek door afgestudeerde LO'ers veel gevolgd worden zijn onder andere Bewegingswetenschappen, Pedagogiek, Vrijtijdwetenschappen, Fysiotherapie en Pabo. Daarbij zijn de laatste twee eerder 'extra' studies dan vervolgopleidingen. In tegenstelling tot de meeste westerse landen, kent Nederland geen opleidingen LO op wetenschappelijk niveau, doordat de hbo-opleidingen al een eerstegraads bevoegdheid verlenen. De meest gevolgde universitaire 'vervolg'-opleidingen sluiten hierdoor dan ook niet naadloos aan op een vooropleiding LO. Met de komst van het bachelor-mastersysteem in het hoger onderwijs is het voor de hbo-instellingen mogelijk geworden masteropleidingen aan te bieden. Dit zijn opleidingen op het niveau van een universitaire master, maar met een meer praktische gerichtheid. Deze zogenaamde 'hbo-mas-

ters' worden steeds meer aangeboden: inmiddels zijn er iets meer dan 90 geaccrediteerd in ons land. Accreditatie van alle opleidingen, nieuw en bestaand, gebeurt door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Ook de nieuwe opleiding Master of Sports is op deze manier beoordeeld en volledig geaccrediteerd.

ONDERSCHIEDEND VERMOGEN

De Master of Sports van Fontys Sporthogeschool is een deeltijdopleiding van tweeënhalf jaar die zich richt op mensen met minimaal twee jaar relevante werkervaring. Bovendien dient de werksituatie zich te lenen voor het uitvoeren van opdrachten en praktijkonderzoek. Hieruit blijkt dat de relatie naar de beroepspraktijk, in tegenstelling tot bij de meeste universitaire masteropleidingen, voorop staat. Dat neemt niet weg dat wetenschappelijk onderzoek een belangrijke rol speelt in de Master of Sports: studenten leren wetenschappelijke artikelen lezen en gebruiken, en zelf praktijkgericht onderzoek doen. Meer fundamentele wetenschap, zoals biomechanica en moleculaire biologie, blijft echter voorbehouden aan universitaire masters. Het accent ligt dus op toegepast onderzoek, en dan met name op het ontwerpen en het implementeren van bewezen effectieve bewegingsprogramma's. De praktijk van sport en bewegen houdt zich immers vooral bezig met de beïnvloeding van bewegingsgedrag in bijvoorbeeld het onderwijs of de gezondheidszorg. Om de daar aangeboden onderwijs-, stimulerings- en trainingsprogramma's (nog) beter te laten renderen is 'evidence based practice' nodig, oftewel een onderbouwing van bewegingsprogramma's door onderzoeksresultaten. Dus niet 'doen wat we altijd doen' en maar hopen dat het werkt, maar beginnen vanuit wat bewezen effectief is. En waar mogelijk meten of het doel ook wordt bereikt. Dat is wat centraal staat in de Master of Sports.

BRUGFUNCTIE

We vroegen Lars Borghouts, lector aan Fontys Sporthogeschool en medeontwikkelaar van de master, wat een afgestudeerde aan de nieuwe masteropleiding nu eigenlijk 'wordt'.

'Een masteropleiding is uiteraard geen beroepsopleiding. Iemand die bewegingswetenschappen studeert wordt bewe-

gingswetenschapper, iemand die vrijetijdswetenschappen studeert wordt vrijetijdswetenschapper. Maar meestal wordt je bij universitaire masteropleidingen toch vooral opgeleid om wetenschappelijk onderzoeker te worden. Een groot deel van de afgestudeerden gaat weliswaar uiteindelijk een andere kant op, maar dat is bij alle opleidingen het geval', aldus Borghouts. 'Bij een professionele master, zoals hbo-masters ook wel worden genoemd, gaat het erom dat je een bijdrage leert leveren aan de verdere professionalisering van de beroepsgroep, in dit geval door middel van wetenschappelijk onderbouwde beïnvloeding van bewegingsgedrag. De afgestudeerde Master of Sports vervult een brugfunctie tussen theorie en praktijk. Soms zal je daardoor een carrièrestap kunnen maken, soms betekent dat gewoon dat je beter wordt in wat je al doet. Dat is aan de afgestudeerde zelf.'

INHOUD VAN HET MASTERPROGRAMMA

De Master of Sports kent een basisgedeelte (één kwart van de opleiding) en twee mogelijkheden tot specialisatie: Education en Health. Het gekozen uitstroomprofiel vormt dan ook de kern van de opleiding. Het programma wordt afgesloten met een afstudeerstage en een 'Masterpiece' waarin een toegepast wetenschappelijk onderzoek wordt uitgevoerd.

In het basisdeel wordt een fundament gelegd voor onderzoeks- en communicatieve vaardigheden. In het specifieke deel 'Health' staat het belang van sport en bewegen in het kader van gezondheid centraal. De afgestudeerden van deze specialisatie zullen gaan voorzien in de maatschappelijke behoefte om de beroepsbeoefenaar meer kennis bij te brengen over de gezondheidswinst en de gezondheidsrisico's van sport en bewegen.

De specialisatie 'Education' focust zich meer op het belang van sport en bewegen voor de ontwikkeling en vorming van de mens (kind) en de maatschappij. Daarmee komen de twee invalshoeken (ped)agogiek en sociologie uitgebreid aan bod. Het afstudeerdeel bestaat voor alle studenten uit een praktisch gedeelte in de vorm van een toegepast onderzoek inclusief een verslaglegging daarvan in de vorm van een artikel of rapport (Masterpiece). Dit zal naar verwachting ook vaak een opdracht of project van de eigen werkgever zijn, zeker als de werkgever de opleiding (mede) bekostigt.

In het schema is een overzicht te zien van de vragen die centraal staan in de opeenvolgende modules van de twee specialisaties.

HBO VS. UNIVERSITEIT

Hoe verhoudt het niveau van deze masteropleiding zich nu tot het niveau van de universitaire masteropleidingen? Lars Borghouts: 'In feite is het niveau hetzelfde. Dat geeft de accreditatie ook aan. Ze zijn echter verschillend gericht. De praktische toepasbaarheid staat voorop bij de master van Fontys Sporthogeschool. Zo werken we voor de colleges zo veel mogelijk met gerenommeerde gastdocenten: experts uit de praktijk, toonaangevende mensen op het onderwerp van het college. Zij kennen immers als geen ander de laatste ontwikkelingen, de 'state of the art'.

Het kernteam van de Master of Sports bestaat uit eigen docenten. Zij nemen de dagelijkse coördinatie en begeleiding op zich en zorgen voor de continuïteit. 'Dat zijn allemaal mensen die gepromoveerd zijn en dus zelf beschikken over een ruime onderzoekservaring', aldus Borghouts.

De Master of Sports is dus een totaal nieuwe opleiding in ons land. Niet alleen toegankelijk voor LO'ers maar ook voor bijvoorbeeld afgestudeerden sport- en bewegingseducatie, bewegingsagogie, sport gezondheid en management, en voor fysiotherapeuten of bachelors bewegingswetenschappen.

Schema: welke vragen staan centraal in de opeenvolgende modules van de specialisaties van de Master of Sports?

Specialisatie 'Education':

E1: Welke (potentiële) invloed heeft sport op de ontwikkeling en het functioneren van het individu?

E2: Welk belang en welke betekenis heeft sport voor de maatschappij?

E3: Hoe bied je sport- en bewegingsprogramma's effectief aan in onderwijskundig perspectief?

E4: Hoe bereik je de gewenste individuele en maatschappelijke effecten met sport- en bewegingsprogramma's?

E5: Hoe meet je de mate van effectiviteit van sport- en bewegingsprogramma's?

Specialisatie 'Health'

H1: Wat zijn de mogelijke effecten van fysieke activiteit op chronische ziekten/gezondheid?

H2: Welke fysieke activiteit moet je daar eigenlijk voor verrichten?

H3: Hoe meet je die fysieke activiteit, en hoe stel je programma's hierop af?

H4: Hoe bereik je doelgroepen om ze te stimuleren actiever te worden?

H5: Hoe begeleid je individuen vervolgens in het volhouden van de programma's?

Na de eerste start in januari 2009 start de opleiding elk jaar in september weer. Voor geïnteresseerden organiseert Fontys Sporthogeschool op 4 september nog een informatieavond. Ook is er een speciale website in het leven geroepen met meer info: www.masterofsports.nl. De redactie van *Lichamelijke Opvoeding* zal de komende tijd de ontwikkelingen rondom deze eerste Master of Sports blijven volgen. Pieter Cornelissen is werkzaam bij Fontys Sporthogeschool. Meer informatie over de masteropleiding vind u op www.masterofsports.nl

Correspondentie: pieter.cornelissen@fontys.nl

VAN MANNENKRACHT TOT VROUWENPRACHT (4)

Het is alweer enige tijd geleden dat u een episode uit deze serie heeft kunnen lezen. Dat maken we nu goed. Hebben we in de vorige aflevering de opkomst van het boksen wereldwijd besproken, in deze aflevering zoomen we in op het boksen in Nederland. Juist nu de Olympische Spelen in volle gang zijn, is het aardig te zien dat boksen van oudsher een grote rol speelde in de Olympische beweging. **Door: J. Steendijk-Kuijpers**

PIONIERS

Voor Nederland geldt Henry J.J. Placké als de pionier op boksgebied. Hij kwam in 1897 uit Engeland naar Amsterdam waar hij een boksschool begon. Een tweede importeur van het boksen was de in Amsterdam geboren Samuel Glasoog, die zich Kingsley liet noemen; hij maakte op jonge leeftijd in Londen kennis met boksen. Terug in Amsterdam begon ook hij in 1909 een boksschool. Ze kregen de nodige aandacht in *De Sportwereld* (no 20, 2000).

De derde promotor van de nieuwe kracht- en vechtsport was Pieter Marie Christoffel Toepoel, eveneens in Amsterdam geboren (1881). Als zeventienjarige scholier meldde hij zich bij Placké, nam bokssles en trainde bij hem met succes. Toen in 1902 in Amsterdam, zonder dat er nog van een organisatie sprake was, voor het eerst Nederlandse kampioenschappen werden gehouden, veroverde Toepoel de titel in het lichtmiddengewicht.

Er werd in die tijd nauwelijks over bokssport gesproken; het boksen kampte met het negatieve imago van weddenschappen en straatvechterij. In Engeland, Amerika en Frankrijk had men een en ander door reglementering in goede banen

geleid; in Nederland werd echter in diverse steden een algemeen verbod op openbare bokswedstrijden ingesteld. Hoewel Amsterdam met de drie genoemde scholen het centrum van de opkomende bokssport was, werd de verdere ontwikkeling ervan door het gemeentelijk wedstrijdverbod belemmerd. Maar men wist deze censuur handig te omzeilen. Binnen de eigen club mochten in besloten kring wel wedstrijden worden gebokst en publiek kon daar bij zijn door zich bij de entree tegen betaling als lid voor één avond aan te melden.

OPRICHTING BOKSBOND

In 1911 werd de Nederlandsche Boksbond opgericht, en wel met een tweeledig doel: het opstellen van een reglement en het (amateur)boksen tot een sport verheffen. A.P.M. Moussault werd voorzitter, P.M.C. Toepoel nam het secretariaat op zich en H.J.J. Placké trad toe als bestuurslid. In 1913 organiseerde men het eerste officiële Nederlands kampioenschap voor amateurs. Deze vond plaats in de Haagse Dierentuin; onder de belangstellenden bevonden zich heel wat prominente heren met hoge hoeden. De nieuwe bond kwam in gunstig vaarwater. Moussault stond op goede voet met F.C.W. Baron van Tuyll van Serooskerken, de voorzitter van het in 1912 opgerichte Nederlands Olympisch Comité. Boksen stond in St Louis (1904) en Londen (1908) op het programma van de Spelen. De bokssport speelde een niet geringe rol in de Olympische beweging. Om zijn Olympische gedachte bij een groter publiek bekend maken had De Coubertin atletische vaardigheidsproeven opgesteld, waarmee men zijn fysieke conditie kon testen. Onder de verdedigingstest was het boksen opgenomen. Zo kwam deze sport langs een maatschappelijk hoogstaande weg in de belangstelling.

LOBBY

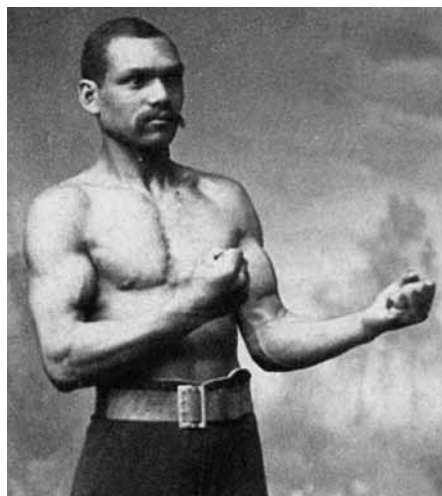
Gelijktijdig was er een sterke lobby gaande om sport in het algemeen te propageren. De bouw van het Amsterdamse Sportpark (het Stadion) maakte daar deel van uit. Toen de opening plaats vond, deed zich voor de jonge boksbond een pijnlijke affaire voor (1914). Ze had tijdig gemeld een demon-

De handschoen rond de eeuw wisseling

FOTO: INTERNET

stratie te willen geven, maar toen men in mei informeerde wanneer de opening zou plaatsvinden – naar men had gezegd in het najaar – was het antwoord: morgen. De regelingscommissie van de openingsceremonie noemde het een vergissing; duistere machten moeten in het spel zijn geweest, zo veronderstelde de boksbond (Revue der Sporten 1914, 89). Aan de vooravond van WO I stond men in Nederland nog niet open voor de bokssport. De mobilisatie zou daar verandering in brengen. Op initiatief van kapitein P.W. Scharroo,

Godfrey George

FOTO: INTERNET

voorzitter van de atletiekunie, werden voor de militairen die in de Stelling van Amsterdam waren gemobiliseerd diverse sportactiviteiten als zwem- en atletiektrainingen georganiseerd om verveling te voorkomen en vooral om de fysieke conditie van de soldaat te verbeteren. De gemobiliseerden die nabij Den Haag in Loosduinen waren gelegerd, verkeerden in een bijzondere positie. Zij konden van enkele aanwezige Engelse soldaten het boksen leren en maakten daar ruimschoots gebruik van.

Door de veronderstelde karaktervorming en het lichaamsversterkende effect kreeg boksen ook in het educatieve vlak positieve aandacht. In 1918 werden door het Ministerie van Onderwijs de exameneisen voor gymnastiekdocenten in het middelbaar onderwijs met de discipline boksen uitgebreid. Toepoel reageerde kritisch, want de examinatoren hadden geen enkele kennis van zaken. Twee jaar later werd hij in de examencommissie benoemd. In 1927 verbond Toepoel zich als docent aan de Amsterdamse academie voor de lichamelijke opvoeding. Hij plaatste zijn bokslessen in het perspectief van *survival* en *struggle for life* met als kernzaken lichaamsontwikkeling, conditieopbouw, zelfverdediging en gezondheid.

Wordt vervolgd

R ► SCHOLING

'BELEVEN, BOEIEN, BINDEN'

In een unieke samenwerking van de HAN met SLO, KVLO en NISB wordt op 8 oktober 2008 de studiedag 'Beleven, boeien en binden' georganiseerd voor docenten LO uit het voortgezet onderwijs en/of groep 7 en 8 van het primair onderwijs. Uitgebreide informatie over de inhoud van de workshops en de rest van het programma kunt u vinden op kvlostudiedagen.nl.

Dagprogramma

09.00 - 09.30	ontvangst en inschrijving
09.30 - 10.00	opening en actieve inleiding op de dag
10.00 - 11.15	eerste workshopronde
11.30 - 12.15	lezing
12.15 - 13.15	lunch
13.30 - 14.45	tweede workshopronde
15.00 - 16.15	derde workshopronde
16.15 - 17.00	napraten met een hapje en een drankje
17.00 -	mogelijkheid voor een diner

Via de website kvlostudiedagen.nl kunt u zich nu inschrijven.

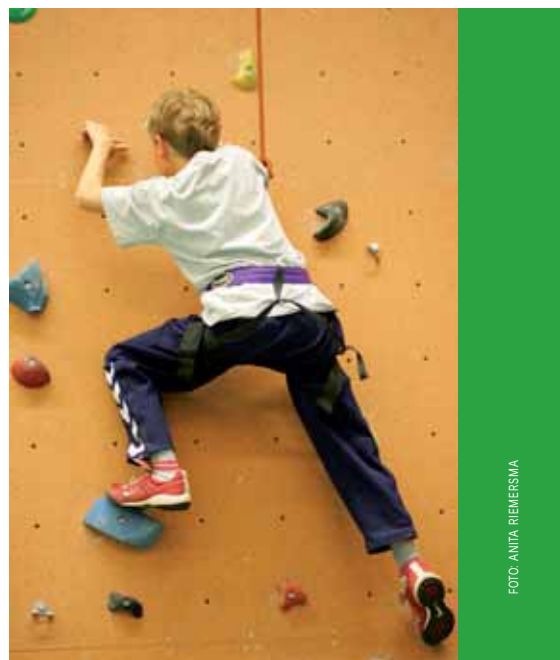

FOTO: ANITA RIEMERSMA

MAATSCHAPPELIJKE STAGE VO

Vanaf schooljaar 2008-2009 worden maatschappelijke stages gefinancierd op basis van het aantal leerlingen per school in plaats van het brinnummer. Elke school die leerlingen maatschappelijke stage laat doen, ontvangt dan 28 euro per leerling met een minimum van 18.000 euro per school. Omgerekend betekent dit dat de school komend jaar 136 euro per maatschappelijke stageleerling vergoed krijgt.

INDEXEREN VAN WERKDruk

Docenten in het VO die stress ervaren door hun werk kunnen hun werkvermogen onafhankelijk en strikt vertrouwelijk laten indexeren via het invullen van een vragenlijst door Arbo-VO die hierbij samenwerkt met Loyalis. Dit geeft u een beeld van uw individuele score. In het PO kunnen schoolbesturen zich tot 1 oktober gratis aanmelden voor een project van het vervangingsfonds genaamd 'PO-actief'. Dit richt zich op het signaleren en inschatten van risico's (WAI ofwel Workability Index) bij medewerkers van 45 jaar en ouder. Ook hierbij is de privacy van medewerkers gewaarborgd. Het is gratis en zonder enige verplichting. U beslist zelf of u met de resultaten en adviezen verdere stappen onderneemt richting uw werkgever.

PERSOONLIJKE WELZIJNSCHECK

Via de site www.welzijnscheckonderwijspersoneel.nl kan iedere werknemer een aantal vragen beantwoorden over zijn welzijn. Na het invullen is het mogelijk een persoonlijk rapport te genereren dat inzicht geeft in het risico op overspannenheid. Deze vragenlijst richt zich op persoonlijke energiebronnen en stressfactoren en op belastende aspecten in het werk.

BEWEEGWIJZER LICHAMELIJKE OPVOEDING

Specifiek voor docenten LO is er al enige jaren een meetinstrument dat zich richt op de fysieke (over)belasting. Dit boekje met tips en mogelijke oplossingen is voor € 10 te bestellen bij het vervangingsfonds; www.vpfp.nl

COMBINATIEFUNCTIES IN CAO-PO

In de CAO-PO zijn in het kader van het convenant *Impuls Brede Scholen* aparte teksten opgenomen over benoeming en functie van combinatiefunctionarissen. Zowel de functie leraar/coördinator buitenschools als de functie leraar-

ondersteuner/medewerker buitenschools zijn op basis van Fuwa-PO gewaardeerd. Voor de functie leraarondersteuner bewegingsonderwijs en sport is een extra passage opgenomen over de bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de leraar die verwijst naar het protocol bewegingsonderwijs. De tekst in het protocol is door de besturenorganisaties inmiddels aangevuld met de tekst van de staatssecretaris waarvan de kern is dat een lerarenondersteuner niet zelfstandig zonder aanwezigheid van de bevoegde leraar gymles mag geven aan groep 3 t/m 8 (zie Lapa LO 7). Het hoofdbestuur spreekt de wens uit dat hiermee de rust in het werkveld wederkeert en scholen, docenten en ondersteuners hun verantwoordelijkheid kennen en nemen. De volledige teksten staan op www.kvlo.nl / onderwijs / combinatiefuncties.

GROEI MBO-OPLEIDING SPORT EN BEWEGEN

De jaarcijfers 2007 van Calibris laten wederom een groei (13%) zien van het aantal deelnemers aan de opleidingen S&B. Het betreft 14.800 studenten, verdeeld over 29 roc's. Dat betekent dat 10,7% van het aantal leerlingen op het mbo een opleiding S&B volgt, hoofdzakelijk als beroeps opleidende leerweg (BOL). De deelnemers zijn voor 70,3% man en 29,7% vrouw.

ARBEIDSMARKT MBO EN HBO SPORTOPLEIDINGEN

Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) onderzoekt momenteel in opdracht van NOC*NSF, WOS en Calibris de arbeidsmarkt voor mbo-opgeleiden. Het Lectoraat bewegen en gedragsbeïnvloeding Windesheim onderzoekt in opdracht van de KVLO en het ALODO de arbeidsmarkt voor de hbo sport- en beweegopgeleiden. De onderzoeken worden op inhoud en procedure op elkaar afgestemd.

FONTYS SPORTHOGESCHOOL START HBO-MASTER

Fontys Sporthogeschool gaat m.i.v. januari 2009 als eerste hbo-instituut een door de NVOA geaccrediteerde hbo-master 'Master of Sports' aanbieden. De opleiding is bedoeld voor personen met een relevant bachelorgetuigschrift en minimaal twee jaar relevante werkervaring. De Master omvat een programma met het accent op toegepast onderzoek, met name op het ontwerpen en het implementeren van bewezen effectieve onderwijs-, bewegingsstimulerings- en trainingsprogramma's. Zie ook pagina 40.

STUDIEDAG BSM

De studiedag BSM zal waarschijnlijk plaatsvinden op donderdag 23 april 2009.

MUTATIES MEDEWERKERS BUREAU

Met ingang van 1 september is Nathalie Koopman benoemd als medewerker communicatie en PR (0,4 fte). Het betreft een nieuwe functie. Nathalie heeft de academie voor journalistiek gevolgd, geschiedenis gestudeerd en gewerkt als redacteur/verslaggever en reportagemaker bij de tv. Ze heeft ervaring als persvoorlichter en als adviseur communicatie bij een vakbond en een ziekenhuis. Met ingang van 1 september is Peter Keur, sinds 1991 in dienst als stafmedewerker IRP, niet meer werkzaam bij de KVLO. Hij heeft een andere werkkring gevonden. Zoals in de advertentie in dit blad is te zien, zijn wij op zoek naar een opvolger.

Rusland Kinderhulp helpt!

Uw hulp helpt ook! Giro 2380041

Jan Bruins Slotstraat 7
7913 ZZ Hollandscheveld
Telefoon (0528) 34 11 04
(tijdens werkdagen van 9.00-12.00 uur)
info@ruslandkinderhulp.nl
www.ruslandkinderhulp.nl

Stichting Rusland Kinderhulp zet zich in voor de kinderen (en hun ouders) die wonen in de door de Tsjernobyl-ramp besmette gebieden.

Jaarlijks worden er groepen kinderen voor een gezondheidsverblijf naar Nederland gehaald.

Verder verzorgt de stichting hulpgoederen naar Wit-Rusland, waarbij alles wordt geregistreerd opdat het niet in beslag genomen wordt door de douane en de goederen terecht komen bij de hulpbehoevenden.

Een belangrijke nieuwe tak waarmee Stichting Rusland Kinderhulp zich bezighoudt is de zelfredzaamheid van het land. Daartoe worden agriprojecten opgezet onder het motto:

LEREN - WERKEN - GELD VERDIENEN.

Rusland Kinderhulp heeft inmiddels een goede reputatie opgebouwd als humanitaire organisatie in Wit-Rusland.

Uw hulp helpt ook!

U wordt al donateur voor €12,50 per jaar.

Skiland organiseert al jaren de leukste en veiligste wintersportkampen voor scholen. Professioneel georganiseerd, betrokken bij de uitvoering, open in onze houding.

Nieuw: Skiland Basiskamp: wij regelen de basis, u de rest. Vraag naar onze extra lage prijzen en mogelijkheden.

- De voordelen van een schoolskikamp met Skiland:
- Voordelige all-in prijzen voor skiën en snowboarden
 - Gediplomeerde skileraren
 - Volpension accommodatie
 - Uitdagende avondprogramma's
 - Veilige begeleiding door ervaren Nederlandstalige CREW-Members
 - Prettige open sfeer, duidelijke communicatie
 - Betrouwbaar en veilig, gecertificeerd door TÜV Nederland volgens de voorwaarden van VeBON

Skiland | www.skikamp.nl | 020 489 3818 | info@skikamp.nl

Hogeschool van Amsterdam

Waar haalt u úw inspiratie vandaan?

Cursusaanbod startend in september:

- Methodiek ALSS
- Vaardiger coachen
- Agressiemanagement in het onderwijs

Expertisecentrum Sport & Gezondheid
Deskundigheid in beweging

www.hva.nl/esg

Motorische Remedial Teaching volgens Calo-methodiek

Basiscursus

Per september 2008 start de School of Human Movement & Sports van Windesheim opnieuw de basiscursus MRT. De cursus richt zich op het omgaan met verschillen tussen leerlingen en het bieden van speciale leerlingenzorg in het bewegingsonderwijs. Aansluitend op uw eigen praktijk wil de cursus ondersteuning bieden in het opzetten en/of uitbouwen van MRT op uw eigen school. Met één bijeenkomst per maand en opdrachten in de eigen praktijk bieden we u de kans om uw

Windesheim Informatiecentrum
038-4 699 699
Campus 2-6, Zwolle
www.windesheim.nl

eigen kennis en ervaring met speciale leerlingenzorg in het bewegingsonderwijs uit te breiden.

Verdiepingscursus

Voor wie met succes een basiscursus in voorgaande jaren heeft afgerond, gaat ook de verdiepingscursus MRT in 2008 opnieuw van start.

Nieuwsgierig?

In de afgelopen vijf jaar zijn vele collega's uit het VO, BO en SO u al voorgegaan! Bel of mail voor meer informatie naar het Windesheim Informatiecentrum; tel. 038 - 4 699 699 of e-mail: info@windesheim.nl

het gebeurt op windesheim

Science, géén fiction

Professionele coaching- en analysesoftware en de bijbehorende hardware.

Video in de les, Video in mijn les?

Kost mij dat niet te veel tijd? Kunnen leerlingen zelfstandig met video werken? Hoe oud moet je zijn voor effectieve video feedback? Waarom zou ik dat in mijn lessen doen? Kan ik ook voorbeelden afspelen? Mijn school kan dat nooit betalen! Kan ik plaatjes en tekeningen over de video heen leggen? Hoef ik nooit meer een tape heen en weer te spoelen? Kan ik elk moment van de les achteraf vastleggen?

Kan ik gelijktijdig opnames maken en afspelen???

Dus ik kan met één leerling kijken terwijl de anderen door oefenen en opgenomen worden...en dát zie ik dan ook? Altijd? Dat geloof ik niet.

siliconCOACH timeWARP 2

Dat is misschien wel handig

Neem contact op.

Distributie Nederland, België en Duitsland: Visualcoach, Karolusgouden 20, 2353TA Leiderdorp
servicelijn: +316 41767989, info@visualcoach.nl, www.visualcoach.nl

WWW.VISUALCOACH.NL